

TĖVIŠKĖS JAV SAJŪSA

SOUND OF COUNTRY

Nr. 53 * III metai

Lietuvių savaitinis laikraštis

Schweinfurt * 1947. I. 2.

Teissipildo mūsų viltys šiais 1947 metais

Naujųjų Metų angoje

Vėl vieni, daugybės vilčių ir nusivylimų, nerimo, vargo, bado, žmonijos kančių ir nelaimių metai, vieni iš sunkiausių pasaulio istorinės epochos metai nebegražinamai nuslinko praeitin. Praėjusieji metai buvo žymūs didžiausiomis bet nevaisingiausiomis pastangomis pacifikuoti pasaulį, įgyvendinti teisingumą ir tvarką. Tačiau pasaulis ir toliau buvo revoliucionizuojamas. Revoliucinės jėgos stengėsi padidinti chaosą ne tik socialinio, ūkinio ir tarptautinio gyvenimo srityse, bet taip pat sukelti chaosą ir dvasinio gyvenimo srityje. Jos stengėsi užmušti žmonių morale, teisingumo jausmus ir tiesos pažinimą. Jos sumaišė elementarines — laisvės ir priepaudo, demokratijos ir tironijos, bei agresijos, teisingumo ir smurto, pažangos ir reakcijos — sąvokas. Jos apgaulės, melo, šantažo, grėšinių metodais pagrindė savo vidaus ir išorės politinius santykius.

Žmonija jau kuris laikas yra išstatyta prieš alternatyvą: arba prisiminti totalinę tironiją, išsižadėti savo dvasinių ir medžiaginių vertybių, savo teisių ir laisvių, savo moralinių ir kultūrinių substancijų, arba visa tai apginti ir pašalinti grėsmę, kuri, kaip Damoklo kardas, pakilo virš mūsų pasaulio.

Praėjusieji metai nepriartino prie šios alternatyvos sprendimų ir toliau paliko mus neaiškume ir nerime. Tad jie nieko nepataisė pasaulio istorijoje, nebent paliko blogiausią paveldėjimą Naujiesiems Metams.

Ir mūsų Tėvynės ir tautos istorijoje praėjusieji metai buvo iš pačių nelaimingiausių, kada buvo tesiamas negailestingas griovimo darbas. Tos pačios nebuvusios ir, tur būt, niekada nepasikartosiančios jėgos, buvo apnikusios ir mūsų kraštą ir kėsinosi ne tik pavergti, bet ir visiškai fiziškai sunaikinti mūsų tautą. Taigi buvo iškilęs tautai dar niekada nebuvęs pavojus. Tauta tuo metu visomis išgalėmis priešinosi ją ištikusiam negailestingam likimui.

Tai būdingiausi praėjusių metų bruožai. Jeigu mes nuskestančius praeitin metus visada palydėdavome su tam tikru sentimentu, nes jie nusinėdavo ir tam tikrą mūsų trumpojo gyvenimo dalį, tai 1946 metų, tur būt, niekas mūsų nebeapsigaliės, nes gal būtų mums buvę geriau, jei mes tuos metus būtume galėję išmiegoti letargo miegu.

Tačiau dideli praėjusių metų nusivylimai tegu pažadina dideles viltis Naujiesiems Metams ir tolimesnei mūsų tautos ir Tėvynės ateičiai. Bet mūsų viltys tebus paremtos mūsų dorybėmis, mūsų pasiryžimais, mūsų pastangomis ir darbais. Mes norėtume, kad Naujiesiems Metams mūsų tauta pasiektų dar didesnes dvasines ir fizines vienybes, dar labiau išplėtotų savo jėgas kovoje už savo teises ir tautos laisvę. Tegu šiais metais mūsų tauta atsirišija nuo visokių ardančiųjų jos vienybę, demoralizuojančiųjų ir kenkiančiųjų jos garbei veiksmų ir tegu ji konstruoja ir totališkai išsijungia į bendrą idealistinių, dorinių ir konstruktyviųjų pasaulio elementų frontą, prieš kriminalinį pasaulio sektorių, prieš tamsiąsias, viską griauančias ir naikinančias jėgas.

Mūsų tautos likimas yra tampriausiai susijęs su viso civilizuotojo pasaulio likimu. Ir tai mums teikia drąsos. Jei jau tas pasaulis neberastų savyje išminties, dorinių galių ir jėgos sutramdyti tas tamsiąsias jėgas, tai ir mūsų likimas būtų nuspręstas. Bet čia mes turime tikėti ir vertę to, už ką mes kovojame ir ką stengiamės apginti. Jeigu mes net žūtume tikėdami ir nemirštamus idealus, tai ir tada mes nebūtume nugalėti. Šiuo metu mes esame kareiviai, kurie stovime fronte už savo šventą reikalą, todėl ir mums privalomos visos pareigos, kurias prisiima doras fronto karys, kietas, nepajudinamas drąsos ir stoisikam viskam pasiryžęs. O kiekvienas mūsų, susigandęs, netekęs vilties ir susigūžęs, yra lygus bailiui — fronto dezertyriui.

Naujųjų Metų angoje ir mes prisidedame prie visų karštų širdžių linkėjimų savo tautiečiams laimės, tiek Tėvynėje, tiek už jos ribų išsklaidytiems. Mes linkime susilaukti šviesaus laisvės ryto ir susirinkti vėl savo laisvoje laimingoje Tėvynėje ir tenai vieninai sutelkti savo karštų širdžių, šaltų protų ir darbščių rankų pastangas Tėvynės atstatymui ir jos gerovės ir garbės išskleidimui.

Milijonas tremtinių laukia..

J. P. Dubois-Dumée, vyriausias „Te-moignage Chretien“ redaktorius, šio laikraščio 133 Nr. patalpinio savo straipsnį, kurio vertimą duodame ištaisai. (Red.)

Jų yra milijonas: nustousių tėvynės ir namų židinio, vyrų, moterų, vaikų, apgyvendintų karėivinėse arba stovyklose Vokietijoje, Austrijoje, Šiaurės Italijoje. Jau pusantų metų praėjo nuo aliantų pergalės, o jie vis laukia savo išlaisvinimo. Ar jie yra kaliniai? Jokiu būdu. Juos vadina išvietintaisiais asmenimis. Vardas iš esmės neblogas, nieko neapibūdinantis; jis nedirgina vaizduotės ir nejaudina širdies. Žodžiu, vardas patogus.

Apie juos nedaug tekalbama. Žinoma, jei klausimas eitų apie žuvusį kalnuose lėktuvą arba transatlantinį nukentėjusį nuo audros laivą, tai tuomet tikrai būtų daug medžiagos sensaciniams straipsniams rašyti. Bet apie žmones, kurie jau 20 mėn. laukia stovyklose...

Išskyrus retas išimtis, visas pasaulis tyli. Lygiai taip pat tyliama apie Stepinako (ypač Prancūzijoje) ir apie naujas darbininkų deportacijas Rusijon. Atėjo tylėjimo epocha. Tylėjimas išsiskiria baime, politinius dvi-prasmiskumą ir visuomet, kas blogiausia, abejingumą. Ar tylintieji netampa tu blogybų bendrininkais?

Reikia tačiau pabrėžti, kad tremtinių klausimas nesudaro politinės problemos. Tiesa, tremtinių problema panaudojama, kaip proga energingoms politinėms kovoms, tuo tarpu, kai ji galėtų tapti broliško tautų bendradarbiavimo pagrindu. Ar gali būti aukštesnis tikslas bendram darbui, kaip išgebėjimas milijono žmonių nuo nevilčių?

Daugūnėje šie žmonės yra nukentėję. Gal būt jų tarpe ir yra vienas kitas agitatorius, keletas nepageidaujamų asmenų, net keletas išdavikų. Kiek jų gali būti tame milijone? Tegul tat juos griežtai patikrina, atskiria

nusikaltusius ir labiausiai susikompromitavusius, o su kitais tegul būna elgiamasi bent taip, kaip su mūsų ir jų (tremtinių Red.) buvusiais priešais — vokiečiais. Dalis jų išėjo iš nacių kacetų tikiai tam, kad dideliame jų buvusiuju prižiūrėtoju, pasitenkinimui, tuojuos patektų į aliantų stovyklas. Aš gerai suprantu, kad internutuotųjų stovykla nėra koncentracijos stovykla, bet jei medžiaginės sąlygos ten yra geresnės, tai moralinės sąlygos yra lygiai kietos.

Kokios viltys yra paliktos ištremtiesiems? Stovyklose laikoma 150.000 žydų, kurių anglai nesutinka išleisti į Palestiną, ir kurie negali grįžti į savo gimtuosius kraštus, nes ten vystosi stiprus antisemitinis judėjimas. Pabaltiečiai (250.000) ir lenkai (400.000) daugumoje atsisako grįžti namo, nežūrint į valriusiu spaudimų. Jie įsitikinę, kad duodamos jiems saugumo garantijos, o taip pat maisto pakietas 60-čiai dienų, neatsveria grįžimo rizikos. Iš kitos pusės, alijantai išleido pas save tik menką skaičių emigrantų.

Žmonės, kurie galėtų būti vertingi talkininkai pasaulyje, stokojančiame darbo rankų, pasidarė sunkenybe, kurią visi nori nusikratyti. Sovietų Sąjunga sprendžia šį klausimą paprastai: tremtiniai turi grįžti namo, jei jie negrįžta — jie yra fašistai ir nėra reikalo juos globoti. Mes manome, kad šie žmonės privalo turėti teisę atnešti bent vieną iš dviejų galimybių: deportaciją į Sibirą, arba vargą Vokietijoje. TREMTINIAI TURI TEISĘ GYVENTI! Jie taip pat turi teisę laukti iš mūsų globos ir realios pagalbos. Atrodo, kad Argentina priims 120.000 tremtinių (kuomet?) Vengriai, Portugalijos, Kolumbija, Libanas, Pietų Afrika taip pat. Galimas daktas, kad JAV parodys pavyzdį, o Anglija sutiks išleisti žydus į Palestiną. Tegul jie pasiskubina. UNRRA, kuri rūpinasi tremtiniais, likviduo-

jama, o organizacija, kuri turėtų testti jos darba, dar nėra surkurta. Reikia tam tikslų pinigų? — Jų pakankamai randama karams vesti. Stoka transportui laivų? — Prekybai jų netrūksta.

Stovyklų internutuoties egzistavimas yra raktiš žmogaus ir krikščionio sąžinėje. Tai yra Hitlerio pergalė.

Mes priklausom prie tų, kurie niekados nepritaris priešpaulai ir neteisingumui. Tuo tarpu, kai mes ginčijamės, šimtai tūkstančių žmonių laukia Jie praleis ir šias Kalėdas stovyklose. Mes neturime teisės kalbėti apie demokratiją, Atlanto Chartą, apie pagrindines laisves ir apie žmogaus asmens gerbimą, jei mes jiems niekuo nepažadame. Galų gale, tai yra veidmainystė. Dar daugiau — tai yra nusikaltimas. Vertė Str.

Connaly atsikirtimas Molotovui

Amerikiečių laikraštis „The Washington Post“ patiekė vieną epizodą iš JTO pilnaties debatų nusiginklavimo klausimais, kurių metu Molotovo užpultas JAV senatorius Connaly atsikirtęs sąkanciai:

— Mes savo pajėgų nesuistėmė į svetimus kraštus jų užgrobiti! — sušuko Connaly, pabrėždamas žodį „mes“, kad Molotovas suvoktų tikrąją prasmę.

— Mes nenorime užplūdinėti nei ginklais, nei ideologija. Mes nereikalaujame sau jokių teritorijų. Mes nebandome pakeisti savo sienų ir prisijungti savo kaimynų sričių. Mes nereikalaujame reparacijų. Mes nesistengime išculpti karo aukų kraujo, kad patys praturtėtume.

„The Washington Post“ šį senatoriaus pareiškimą interpretavo beveik kaip tiesioginį priekaištą sovietams dėl jų elgesio Europoje.

POLITINĖ Apžvalga

Baigiant senuosius ir pradėdant naujuosius Metus, daromas senųjų metų balansas ir, pasiremiant praėjusių metų duomenimis, mėginama nustatyti gaires ateinantiems metams. Politinis anglų radijo komentatorius, apžvelgdamas praėjusių metų įvykius, pažymi, kad visur pastebimas nusivylimas. Pasibaigus karui buvo tikimasi, kad 1946 metai atneš daugiau pastovumo. Bet, vertindamas 1946 metų įvykius, šis komentatorius nurodo, kad tiek ekonominėje tiek politinėje pasaulio arenoje, iš paviršiaus žiūrint, pagerėjimo nematyti, o atvirkščiai — tik dar daugiau pesimizmo. Baigdamas komentatorius ramina, kad baigiamieji New-Yorko konferencijų posėdžiai duoda vilties, jog padėtis 1947 metais ekonominėje ir politinėje srityse pagerėsianti ir susidaręs pesimizmas išsisklaidysias.

S. S-gos apžvalgininkas, pasivadines „analizatoriaus“ vardu, peržvelgdamas 1946 metų padėtį, sako, jog 1946 metai parodė, kad tarp Rytų ir Vakarų bendradarbiavimas yra galimas. Anot jo, 1946 metais grūmėsi dvi jėgos: iš vienos pusės reacionieriai, o iš antros — pažangioji demokratija. Ir jeigu pasaulis pastarąją demokratiją paremsias, tai 1947 metai atnešią pasauliui pastovią ir ilgą taiką.

Tuo tarpu paskutiniųjų senųjų metų savaitė Kinijoje pagyvino karo veiksmus ir Čang-kaišeکو armijos atnešė kai kurių laimėjimų. Vienas Kinijos komunistų generolas spaudos atstovams pareiškė, kad politinis karas Kinijoje užsitęsias ir čia pat apkaltino JAV-bes, nurodydamas, kad pastarosios remiančios reacionierių Čang-kaišėką, duodamos jį divizijoms ginklus ir maistą. Iš kitos pusės, amerikiečių spauda nurodo, kad kinų komunistų nenoras bendradarbiauti su Čang-kaišeکو vertė ir toliau Kinijoje testti pilietinį karą. Esą, ten greitos stabilizacijos nelauktina.

Artimuosiuose Rytuose padėtis pasidarė krietnesnė. Arabų Lygos vykdomojo komiteto pirmininkas, grįžęs iš Irako, spaudos atstovams pareiškė, kad dabar kiekvienas arabas esąs pirmųjų frontu linijų karys, nes Palestina, priklausanti arabams, o ne kam

nors kitam. Taip pat vienos ginkluotos arabų organizacijos vadovas tiems patiems spaudos atstovams pareiškė, kad arabai kovosia prieš imperializmą ir žydų sionistų veržimasis į Palestiną. Žydų teroristų organizacija „Irgun Zvai Leumi“ per savo siaptą radijo siųstavą pareiškė, kad kovos pertrauka jau pasibaigusi ir prasidedanti nauja kovos fazė dėl Palestinos nepriklausomybės.

Anglų laikraštis „Manchester Guardian“, prisimindamas apie numatomą sausio mėn. 16 d. konferenciją Londone, rašo, kad žydų ir arabų atsisakymas dalyvauti šioje konferencijoje anglus pastatė į tokią padėtį, jog nekrepdama dėmesio į abu partnerius, Palestina reikalus turėsia spręsti patys.

Partizaninis karas Graikijoje tebevyksta. S. Tarybos komisija pasienio incidentams tirti artimiausioje ateityje atvyks į Graikiją ir jos kaimynines valstybes: į Albaniją, Bulgariją ir Jugoslaviją. Jugoslavijos ir Albanijos spauda šios komisijos atvykimą laiko nedraugišku veiksmu ir reikalauja jos visai neišleisti. Pastarųjų valstybių vyriausybės šiuo reikalu oficialai dar nieko nepareiškė. Ar S. Tarybos komisija į šias valstybes bus išleista, parodys netolima ateitis. Tuo tarpu Albanijos vandenys anglai nespėja rankioti minų. Neseniai jos buvo jau išrinktos, o dabar vėl skundžiasi, kad šie vandenys esą pakartotinai užminuoti. Į Anglijos notą Albanija atsakė nepatenkinamai, ir anglai visą incidentą perduos S. Tarybai.

Anglų radijo komentatorius, komentuo-damas susidariusią padėtį pažymi, jog nežinia, pagal kokį paragrafą Albanijai prieš S. Tarybą teks atsakyti. Nes jau pačioje at-sakymo notoje albanai bet kokį betarpį susitarimą tarp albanų ir anglų atmetė. Tai maždaug šitokia padėtis susidarė tarp „didžiosios Albanijos ir mažosios Anglijos“.

Nedaug geresnė padėtis yra ir Indijoje. Nepavykus anglams musulmonų sutaukinti su indusais, abi šalys eina savais keliais ir reikalauja savo. Pandith Neru, grįždamas į Indiją, užsuko į Egiptą, pasitarti su savo religiniais draugais. Po to jis spaudos atstovams pareiškė, kad taika Indijoje įsiviespatausianti tik tada, kada musulmonai turėsia nepriklausomą Pakistano valstybę. Taigi matome, kad Anglija paskutinėmis

senųjų metų dienomis turi daug vargo su savo dominijomis, kurios, verždamosios ir savarankiška ir nepriklausoma gyvenima, sudaro Anglijai didelių rūpesčių dėl imperijos išlaikymo.

Tai vis reikalai, besišaukia skubaus sprendimo.

Iš antros pusės — artinasi Vokietijos problemos sprendimas, dėl kurio Anglija ypač yra susirūpinusi, nes nuo čia prasideda pastovios taikos kūrimas Europoje. Prancūzai, nelaukdami galutinų nutarimų Saro srities klausimu, įveda muitų sienas. Prieš tai griežtai pasisako S. S-ga. JAV-bės taip pat pareiškė, kad apie šį reikalą sužinojusios tik prieš 2 valandas iš anksto. Tuo tarpu anglai lyg ir pateisina šį Prancūzijos žygį. Žodžiu, po truputį grobstoma, o vėliau jau ieškoma pasiteisinimų.

Amerikos Jungtinės Valstybės taip pat ruošiasi Vokietijos problemos sprendimui ir renka medžiagą. Tik ką paskelbtas nepaprastas senatorių komisijos pranešimas apie padėtį Vokietijoje, kur buvo lankomasi ir tirama vietoje. Pranešime nurodoma, kad Sov. zonoje visa karo pramonė, kuri buvo numatyta išmontuoti, tebeveikia. Taip pat tebeveikia ir Penemündėje V — I raketų bandymo stotis. Kartu nurodoma, kad imonės išmontuojamos ir išvežamos į Sov. S-ga. Pranešime nurodoma, kad toks elgesys nesuderinamas su Potsdamo nutarimais ir reikalaujama, kad į ten būtų pasiūta komisija, kuri visa išstirtų vietoje. Jeigu tai pasitvirtintų, tai JAV turėtų nebesilaikyti Potsdamo nutarimų. Baigdamas komisija savo raporte nurodė, kad JAV turi dėti pastangas, kad Anglija, Prancūzija, Belgija, Švedija ir Šveicarija nekredituotų Sov. S-gos ir nesistų jai žaliavų naujiesiems pramonės įrengimams, kadangi Sov. S-ga siekianti užvaldyti Europą. Kaip komentatorius pažymi, šis senato komisijos raštas įteiktas JAV užsienio reik. ministeriui vadovavimuisi, kartu pridurdamas, kad tai nėra privalomas reikalas.

Taigi, kaip matome, paskutinės senųjų metų dienos padėtį palieka ne daug ką geresnė, negu ji buvo tuoj karui pasibaigus. Ir naujieji metai susidurs su dar didesniais sunkumais, negu kad buvo pereinamais metais. Kaip pavyks išbristi iš šios painios situacijos ir ką ji atneš pasauliui, šiuo metu stačiai neįmanoma bent kiek numatyti. MI.

Sovietai rusina Mažosios Lietuvos vietovaražius

Maskvos „Izvestija“ paskelbė žinią, kad Karaliaučius pavadintas Kaliningradu, žymus geležinkelio mazgas Insrutė pavadintas sovietų generolo Cerniakovskio vardu Cerniakovskij, o Tilžė pakristyta Sovietisk vardu... Toliau pranešama, kad Rytprūsiose apgyvendinami kolchozainikai iš Baltgudijos ir kitų Sovietų Sąjungos vietų. Neužšalantis Karaliaučiaus uostas, dvi elektros jėgainės, vienas geležinkelio vagonų fabrikas tame perkrikštytame „Kaliningrade“ veikia pilnu tempu. Bendrai Rytprūsiose jau dirbančios 140 pramonės įmonių kontroliuojamų sovietų ministerijų. Be to veikia 100 vietinio pobūdžio pramonės (monių) ir amatų artelių. Naujai atidaryta apie 200 mokyklų, daug tuzinų ligoninių, tam tikras skaičius klubų, skaitlykių ir vaikų darželių.

Tuos „sovietinės kultūros židinius“ ir jų skaičius pažįstame dar iš Lietuvos, kaip Maskvos radijas skelbėdavo apie „klestinčią sovietų kultūrą laimingoje tar: jų Lietuvoje“, bet jei jau Rytprūsioj vykdomoje steigiami vaikų darželiai, tai rodo, jog kolchozainikai burliokai yra atkelti su visu savo prieaugliu. Nelaiminga Mažoji Lietuva. Vėl jai kartojasi ta pati klaukioji istorija. Kryžiuočiams išžudžius senuosius prūsus, o jų likučius marams dar labiau išretinus, vokiečių karaliai čia atsianti ir įveisė žalcurgiečius, apdovanodami juos įvairiomis privilegijomis, kad pralenktų ir galutinai nustelbtų visą pakėlusį ir išlikusį lietuviškąjį elementą.

Šiandien, kada trylikos metų nacių nutautinimo ir žiauriausio karo gaisro pasekoje Mažoji Lietuva liko paversta dykuma, pažiūrėkime kaip po kryžiuočių ir marų gadyneš dabar, vietoje Vokietijos kaizerių, sovietų despotai čia stumdžia savo kolonistus, užveisti išteriotą lietuvių žemę! Viso pasaulio pasmerktą vokiečių „Drang nach Osten“ politiką pakeitė tokia pat bolševikinių slavų „Drang nach Westen“ politika.

To dar negana. Kas nepasisekė naciams, tai dabar skuba atlikti bolševikai. Paskutiniai savo gyvulinio sūtiėjimo metais vokiečių naciai buvo suvokietinę beveik visus nuo amžių sešus lietuviškuosius Rytprūsio vietovaražius. Bet ir tie buvo dar gerokai daļ lietuviškų pavadinimų palikę arba kad ir suvokietino, tai nors daugumoje atvejų išversdami lietuviškus vardus į vokiškus arba palikdami seniai jau apvokietintus, bet turinčius lietuvišką kamiginą vietovardžius. Tuo būdu Karaliaučius buvo pailktas Königsberg, Insrutė-Insterburg, Tilžė — Tilsit. Bet tai ką padarė sovietai, yra net nacių nepasiekta rekordas. Tie norėjo vienu smūgiu ištrinti iš žemėlapiu per šimtmečius sugermanizavimui besipriešinusio lietuviško krašto veidą. Bolševikai gi, nespėję čia iškelti savo batą, puolė naikinti net tai, kas buvo likę lietuviška po nacių sūtiėjimo! Tilžės pavertimas Sovietisku yra signalas, kokius tikslus turi bolševikai lietuvių tautos ir jų žemės atžvilgiu. Ir tai jie daro dar net negavę sau Rytprūsio pripažinimo, ir daro net neraudodami. Sovietai savo žygdarbį per savo oficiozų paskelbė, kaip kokį legalų aktą. Tai yra planingas veiksmas, turįs tikslią pastatyti pasaulio opiniją prieš įvykusį faktą, tai yra plėčiausias imperializmas, toll palekšas nacių gruočoniškumo politiką. Toje nelemtoje Prusdamo konferencijoje gavę savo sąjungininkų pritarimą, laikinai „pavaldyti“ Rytprūsius, kol bus išspręstas naujųjų Vokietijos sienų klausimas, ir dabar tai konferencijai artėjant prie Vokietijos klausimo, sovietų imperialistai stengiasi sudaryti sąlygas, kad jau būtų „aišku“, jog ne tik Pabaltijo kraštai, bet ir Rytprūsiai yra „iskoni rusiskij krajai“. Argumentai aiškūs: jokių lietuvių nebegirdėti, vietovardžiai „grynai rusiskij“, miestai, kaimai, upės ir vietovės rusiški, laukuose ir dirbtuvėse dirba tik rusai kolchozainikai... Kas begali prie tokio rusiško krašto pretenduoti!

Tačiau kažkur dar yra Tiesa ir Teisybė ir politinė sąžinė. Su melu toli galima nueiti, bet nebegalima grįžti. Pasaulis mato ir girdi naikinamos nekaltos tautos dejonę. Ir vėliau ar anksčiau gruočionys bus sudrausti ir pasodinti į tų suolus, kuriuos jie šiandien padeda teisti, kaip demokratijos ir tautų laisvės gynėjai. Bet mes turime padėti tai tiesiai laimėti greičiau! Turime protestuoti ir reikalauti sustabdyti tą negirdėtą barbarizmą. Nes nebeilgais bus protestuoti, kada nebebus kam protestuoti ir atstatyti tai, kas bus galutinai išnaikinta, o to sovietai siekia visomis priemonėmis. J. Pr.

„New Yorko Times“ paminėjo Baltijos valstybes

Didysis amerikiečių dienraštis „The New York Times“ lapkričio 22 d. vedamajame gražiai paminėjo Baltijos valstybes. Straipsnyje „Ko nepaminėjo Molotovas“ laikraštis rašo: „Pranešamas apie rusų pajėgų atraukimą iš įvairių sričių — nebuvusių priešų kraštų — Molotovas nepaminėjo trijų labai reikšmingų sričių. Pirmoji iš jų yra Baltijos valstybės: Latvija, Lietuva, Estija, kurių bendras plotas yra 65.000 kvadratinų mylių ir, kur prieš karą buvo 6 milijonai gyventojų. Tas valstybes Rusija absorbavo net nesutarusi su savo karo metu sąjungininkais. Šis vienšalis aktas mūsų vyriausybės paliko anomaliją padėty — ji tebeprisižtant tų trijų mažų tautų nepriklausomybę (kiekviena turi savo ministerius Vašingtone) ir dar nedrįsiai oficialiai iškeiči Rusijai jų prijungimo klausimą“.

Socialinis Europos veidas

Pats liūdniausias yra Europos socialinis veidas. Karas, palikęs gausybę destruktivių reiškinų, Europoje pastatė sociališkai apgailėtinoj padėty. Europoj tai yra lemias faktas, nes jis liečia didžiausias mases ir angažuoja ypač žemesnius ir nepasiturinčiuosius Europos tautų sluoksnius. Tokios visuomenės visos tautos turi daugiausiai. „Kapitalo aristokratų“ turi visos tautos, bet jų, bent Europoj, galima sutikti tik tokį procentą, kuris visoms Europos tautų masėms nėra būdingas. Tie kapitalo savininkai socialinių negerovių Europoj nenėša. Jie gyvena dar prabangoje, ir skurdas nei rūpestis jų dar neaplinka. Prie kapitalo savininkų tenka skaityti ne šiaurais pinigino kapitalo ponus, bet čia priklauso kapitalas plačiausia prasme, pradėdant nuo įvairios valiutos investicijos „kojinėse“, baigiant visomis kitomis kapitalo formomis.

Tasai turtingosios visuomenės sluoksnius gyvena geriausioje Europos ir savo kraštų kurtuose, linksmuose kvartaluose. Jie vaikšto su šypsenais, senu atliumi ir senomis manieromis po lukusinius restoranus, didmiesčių komfortų vietas ir apie liūdną Europos socialinį veidą visiškai nemato kaip ir ankščiau. Būdami tokiose situacijose, jie yra monopolizavę tarptautinę juodaį rinką, ir ten jų investicijos neša jiems šiandien tokius dvigūnius, kurių niekas negavo net karo pramonės investicijose. Karo pramonės investicijos Europoj duodavo nuo 8—19% Didesnius procentus gaudavo labai mažas kiekius, arba didesni dividendai krisdavo į savininkų kišenes. Dabartiniai minėti sluoksniai gauna pasakiškas sumas. Monopolizavę Europos pogrindį, nesociališkiausia prasme, tie ponai turi savo rankose visą juodaį prekybą tarptautiniū mastu. Niekas jų niekada neišaiskino, nes tai sena tiesa, kad beaiškinant milijonierių aferas žva patys aiškintojai, arba nieko „nebeišaiskina...“

Tiesa, yra buvę keli atvejai, kur europėjinio masto aferos buvo atidengtos. Yra keleto ir valstybinio masto aferų sūlių galai surasti, bet dėl to tas antisocialinis sąjūdis nėra likviduotas. Jį likviduos tik atstatyta prekyba, gamyba, tiekiamas visoj Europoj, kas dar greit negalės įvykti. Kol to nebus pasiekta, Europa pasiliks pasidalinusi į socialinį skurdą, nedeckilius nesąžinė ir Europos mases išnaudojančią publika.

Po šių didžiųjų eina kitas sluoksnius, atliekams jiems juodos sąžinės magnetas patarnavimas, tai — „detalemi“ ir „detailiniai“ urmininkai, kurie taip pat gyvena savo juodos moralės triumfo dienas, kokių jie dar niekada nėra gyvenę. Tasai juodasis socialinis nemoralizmas elementas suėmęs dabar į savo rankas kapitalą per juodaį biržą ir atsistačius normaliems santykiams, pasiliks tais pat juodais nesocialaus turto valdovais. Iš tų maklerių, spekuliantų, juoduų antisocialinių malversantų išauga ir išaugo nauji prekybos kapitalistai. Jų nėra per daug jokioj Europos tautoj, bet užtat yra dar blogiau, kai kapitalas yra koncentruotas nedaugelio juoduų rankų ir juoduų antisocialinių sąjūčių. Kapitalas yra priemonė pozityviems siekimams ir priemonė destruktiviam naikinimui. Kaip tai aiškiai, kapitalas juodos sąžinės rankose yra pavojingas. Toksai kapitalistų luomas, kuris išaugo ne iš savo sąžinės ir rūpestingo darbo, etiško ir legitimuoto uždario, nebus naudingas jokiai Europos tautai, o atvirkščiai — neš pražūtį, bemoralizkumo užbrėždamas prekybinę visuomenę. Daug kas apgaulingai džiūga, kad iš tų spekuliantų didžiosios apimtys išaugo nauji prekybininkai gali prisidėti prie kraštų atstatymo. Taip gerai nebus, nes kas šiandien neturi sąžinės, plėšia iš alkantios visuomenės, tas jokiais laikais savo sąžinės nebeatstitys ir savo apėtitų nesumažins. Kas plėšia iš neturincio, tas tuo labiau plėš iš turincio.

Trečias tautų sluoksnius yra ūkininkija, kurios socialinė padėtis prie visų kalorinių sistemų yra vienur gera, kitur bent pakenčiama. Tačiau ūkininkija, kuri yra paaukta šiandien

maistinti dirbančiąją miestų visuomenę, yra gerokai apžalota, o kai kuriose šalyse sociališkai net visai sužalota, kas ypač pasireiškia socialiniū ir idealistinių santykių nutraukimu; jo ko seka ir prievolių nepildymas, netiekimas. Faktas, kad pasakiškoms kainomis ūkininkas gali parduoti savo gaminius arba iškeisti į natūralinius gaminius kaip tik tų minėtų antisocialinių galvųjų sandėliuose, veikia negatyviai, nes ir ūkininkas yra praradęs daugelį savo rakandų karo metu, o juos reikia įsigyti, reikia daug ką taisyti ir atstatyti. Legalioj rinkoj visų tų reikmenų trūksta, nes ir esami likučiai, ar naujai pagaminami, eina per juodosios antisocialinės moralės rankas ir ūkininkija gali pasiekti tik nelegaliu keliu, vedamam pati ūkininką nelegaliai ir žalodami jo socialinę moralę. Tai, kas čia pasakyta, nėra visose tautose tam pačiam laipsnyje. Kai kurios šalys jau atstatė pramonę ir išlygiavo paklausą su gamyba, bet visur dar tų antisocialinių reiškinų yra pilna ir jie sunkina socialinių santykių atstatymą, apskritai veddami gyvenimą nelegaliais užkuliais.

Ketvirtą visuomenės klasę sudaro visa toji visuomenė, kuri gyvena iš ūkininko tiekimo malonės, iš krautuvininko sąžiningumo ir savo darbo. Prie tų priklauso visa valdininkija, darbininkija, nedarbingoji visuomenė ir panašūs. Ant jų pečių gula visi sunkumai. Jie labiausiai yra palieti desperacijoj ir kalorijų sistemose. Tosios masės miestuose yra dauguma. Šios masės yra pastatytos nemažam ideologiniam ir politiniam bandymui. Tiesybės ji niekur neras ir visuomet gyvena iš laikraščiuose paskelbtų normų, besipiktindama visais ankščiau minėtų sluoksniū antisocialiniais reiškiniais ir apetitais. Didelių ir stiprių principų žmonės tą bandymą išlaikė arba išlaikys. Tačiau nereikia nustoti žmogų laikyti žmogum su ribota išterve ir ribota kantrybe. Juodosios politikos agitatoriai šitoj masėj ieško ir randa savo proletariato diktatūrai pasekėjų, natūraliai besiekiančių sau gerovės ir anų antisocialinių sluoksnių apėtitų nubaudimo. Jei yra pažadama, kartais to ir paklausoma. Tas faktas iš esmės atsiliepė ir daugelio tautų politiniū rinkimus, kai komunistai gavo netikėtose vietose dėmesį atkreipiantį balsų skaičių. Tai yra politikos sociolog. reiškinys. Tai yra komunistų laimėjimas ne ideologinis, o socialinis; tebūna ir tai, kad jis

yra dienos reikalas, arba reikalas pirmosios parlamento kadencijos.

Dėl tų pat priežasčių kai kur rinkimai sukairėjo, nes kairieji išėmą su dideliais ūkiais už socialinį teisingumą ir tos desperacijos itakoj esančiai masei turi psichologines staugos galią. Čia nesprenžiamą, ar tai gerai ar ne, o tik konstatuojama, kokie socialiniai veiksniai lemia politinius momentus ir kur suka gyvenimą pirmame Europos atstatymo etape. Tie socialiniai negalavimai turi ir kitas pasėkas viešajam gyvenimui ir tautų bendruomenėms. Socialinių negalavimų pasekmė yra ir etinė gyvenimo sritis, kuri daug kur yra reikalinga viešumoj priekišimo. Tas atsiliepa lygiai į gyventojų įsikišimo politiką ir visus kitus žmogiškosios buities reikalus.

Europa tebėra nepasiekusi normalaus socialinio lygio. Jos mityba, aprūpinimas, tebėra vos vos žmogaus egzistencijai išlaikyti minimalinėje padėtyje. Visoj eilėj valstybiū kalorijų skaičius tebėra toks, kuris neleidžia mirti ir neduoda bent patenkiamai gyventi. Tipiškas pavyzdys yra Austrija, kurią raudonieji svečiai taip nuvalgė, kad tauta yra pastatyta prieš labai sunkiai išsprędziamą problemą. Tie svečiai turi tą ypatybę, kad jie nieko nesigaili ir plėšia visokiais būdais ir visomis formomis.

Tai, kas Europą gelbsti yra UNRRA. Per metus UNRRA-os tiekimo į įvairius Europos kraštus statistikos nebegali palikti abejonimū, kad UNRRA daugelį tautų išgelbėjo nuo bado. Bet kai kuriose šalyse, kaip Jugoslavijoje, Austrijoj, Lenkijoj ir kitur, net UNRRA-os tiekimas maistiniū gyventojams — plėšia ir naudoja raudonieji šeiminkai. Tai buvo sukėlė triukšmą ir aliantų spaudoj, tai buvo svarstoma ir tarptautinėse konferencijose, bet tas minėtuose kraštuose padėtis nepakeičia, nes kas ten šeiminkauja, tas sugeba suvirškinti ir UNRRA-os socialinio humanizmo gėrybes.

Šios prabėgom sumestos mintys duoda socialinių santykių Europoje išorinį įspūdį su išvada, kad Europa guli sunkiū socialinių negalavimų patale. Tai rūstumu atsiduoda ir mums — jau ir dėl to, kad visi DP žmonėmis kratosi ir ragina važiuoti vos ne po vėlinių... Tai tegu atidaro mums akis, išlaikio iliuzijas ir tepaskatina žiūrėti į savo ateitį labai rimtai, o dar rimčiau rengtis ir budėti. G. V.

Padėkime patekusiems į skurdą

L. R. K. PINIGINIS VAJUS 1946. I. 6.—II. 16.

Mūsų tremties padangę vis labiau ir labiau apgaubia skurdas. Dalis mūsų tautiečių, tiesa, būdami sveiki, darbingi, ir gaudami atitinkamų įstaigų paramą, dar pajėgia šlaip taip pragyventi. Tačiau yra ir tokie, kurie netekę bet kokios globos savo išgalėmis išsilaikyti nepajėgia. Globojamų tarpe taip pat rasime reikalingų pagelbos.

Mūsų svarbiausioji šalpos ir artimo pagelbos organizacija tremtyje L. Raud. Kryžius, nors ir remiamas brolių amerikiečių, nepajėgia atlikti visų jam gyvenimo statomų uždavinių. Daugiau kaip 2000 mūsų jaunimo mokosi įvairuose universitetuose, tikėdamiesi įgytas žinias vėliau panaudoti mūsų pačių bendruomenės labui. Kad jie galėtų sėkmingai to atsiekti, jiems yra būtina sudaryti reikiamas pragyvenimo sąlygas. Nemažiau 4000 ligonių, invalidų ir senelių laukia taip pat mūsų broliškos paramos. Juos remti mus įpareigoja jau vien tik tai, kad mes nesame šalininkai „anapus“ esančių nedarbingų žmonių „prieglaudų“. Apie 6000 mūsų tautiečių, netekę bet kokios globos, daugybė gausių šeimų, sunkiose sąlygose atsidūrę mūsų tremtiniai Austrijoje yra reikalingi būtiniausios pašalpos, jeigu mes norime juos išlaikyti savo bendruomenėje. Išaugoti juos gyvus mūsų ir taip negausiai tautai, yra visų švenciausioji moralinė pareiga.

Lietuvių tauta visais sunkiais momentais parodė didelį reikalo supratimą, ir solidarai pagalbdami vienii kitiems, pakėlė sunkius pragyvenimo ir okupacijų metus. Mus tada dar labiau sujungdavo ta mintis, kad mes esame broliai ir tik broliška rankas ištiesę, lengviau nugalėsime visas sunkenybes. Juo labiau ir dabar solidarai tarpusavio pagalba mums yra būtina. Tai dar labiau sujungs mūsų širdis, parodys, kad mūsų šeimos bendra pavardė yra — lietuviai. Broliškai sujungtos mūsų širdys ir rankos daugiau atneš naudos ir mūsų Tėvynei atstatymo darbe.

S. m. I. 6.—II. 16 d. L. R. Kryžius ateina pas mus su šūkiu: „Aukokime savo skatiką padėti patekusiems į skurdą“, L. R. K. skelbia tremtinio solidarumo skatiko aukojimą. Tiesa, daugelio mūsų kišenės nėra perpildytos, tačiau, sąžiningai jas perkratę, visų likt vieno rastume atliekamą, nors ir kukliausią, skatiką. Beje, mūsų tarpe yra ir tokie, kurie savo apskurdomo ar laimės dėka randasi geresnį materialinę padėty ir, sau nepakenkdamai, galėtų varganstančiųjų labui paskirti ir efektingesnes sumas.

Pagaliau visų mūsų padėtis nėra tikra, o Lietuvos žmonių išmintis sako: „Ką gyvendamas primesi, tą paskiau pats atrasi.“ Tad į talką L. R. Kryžiui. Atsieikime visi sąžiningai pagal savo išgales! G. T.

Nepriklausomos Lietuvos pieno ūkis

XIX amž. antroje pusėje, išaugus pramonėi, Europos kraštuose, ypač Anglijoje, išaugo gausinga darbininkija ir miestuose pagausėjo gyventojų, kurie pareikalavo didelio kiekio sveikų ir maistingų pieno produktų. Tuo metu Europoje vyravęs grūdų ūkis pergyveno krizę ir merdėjo, nes jam atstriai konkuravo kiti, derlingesni užjūrio kraštai. Tuo būdu, pieno produktų pramonės kraštuose padidėjo paklausa, Europos žemės ūkyje prasidėjo nauja, pieno ir gyvulių pirmavimo era.

Pieno ūkiui plėtotis daug padėjo išaugęs garlaivių ir kitokas susistekimas ir, be to, nauji pieno ūkio gamybai patobulinti išradimai: separatorius, pieno rūkšties bakterijų kultūra ir t. t.

Esant tokioms sąlygoms, XIX amž. pabaigoje ir XX amž. pradžioje pieno produktai, ypač sviestas, pasidarė didelis tarptautinės prekybos objektas. Siame laikotarpyje šio moderninio naujųjų laikų pieno ūkio pirmieji pionieriai buvo danai su savo smulkiu ir vidutiniu žemės ūkiu. Toliau pieno ūkio plėtojimosi banga per Olandiją, Švediją, Vokietiją, Rusiją mažiaug XX a. pradžioje (tarp 1906—1910 m.) pastekė ir Lietuvos teritoriją. Siame laikotarpyje Lietuvoje įsistatė ir veikė keletas kooperatyvinių pieninių. Pirmasis pasaulinis karas (1914—1918 m.) smarkiai palietė vos bepradėdantį augti Lietuvos pieno ūkį, sunaikino apie 40—50% visų esamų Lietuvos galvių. Po Didžiojo Karo ir atkaklių Nepriklausomybės Kovų, šiek tiek stabilizavus valstybinį gyvenimą ir prisiauginus galvių, 1933 m. pieno ūkis visomis išgalėmis imta atsidedus kurti iš naujo.

Kad tai buvo tikslingas ekonominės politikos žingsnis, tai aiškiai rodo pieno ūkio pasiekti gražūs rezultatai. Be to, reikia nepamiršti, kad mūsų krašto klimatinės, ūkinės bei geografinės sąlygos yra labai palankios, gal būt, pieno ir gyvulių ūkiui, negu grūdų ūkiui: klimatas, galima pasakyti, drėgnas (550—730 mm kritulių per metus), todėl, pagal tos rūšies specialistų teigimą labai palankus pievoms želdinti ir pašarinėms žolėms auginti.

Nepriklausoma Lietuva buvo ir bus netoli didžiųjų pieno produktų suvartojimo centrų ir todėl gali greit gendančius pieno produktus tinkamai patiekti. Šių ir kitų sąlygų dėka, Lietuvai buvo ir bus racionaliau ir pelningiau verstis pieno, negu grūdų ūkiu. Viena, kad grūdais konkuruoti pasaulinėje rinkoje su kitais kraštais, dėl drėgnesnio klimato, mes negalėjome ir negalėsime, o tuo tarpu, kaip vėliau pamatysime, konkurencija pieno produktų kokybe mes visiškai galėjome išlaikyti.

Kaip veikė mūsų pieninės per eilę metų, rodo žemiau talpinama lentelė:

Metai.	Bendrovų narių skaičius	Pieno tiekėjų skaičius	Karvų skaičius	Perdirbo pieno mil. kg.	Pagamino sviesto ton.
1930	8.936	60.173	117.868	155,8	6.377
1931	9.733	71.485	216.884	196,9	8.141
1932	10.268	81.745	254.717	250,5	10.288
1933	10.151	84.996	232.271	239,3	9.853
1934	9.912	86.741	243.375	261,5	10.726
1935	10.017	78.304	274.563	315,1	13.166

1936 metų pradžioje Lietuvoje buvo 209 pieninės, iš kurių 142 garinės, 39 motorinės ir apie 28 rankinės. Rankinių pieninių skaičius kasmet sparčiai mažėjo.

Iš pieninės pagaminto sviesto kiekio vietos rinkoje buvo suvartojama iki 10%, o visas kitas sviestas buvo eksportuojamas. Pav. 1935 m. viso eksportuota sviesto 86%.

Paskutiniai metais pieno ūkis tautos ūkyje užėmė vieną svarbiųjų pozicijų. 1935 m. buvo eksportuota 12.155.000 kg sviesto už 24.391.200 litų, ir 225.100 kg sūrio už 396.700 litų. Iš viso už pieno produktus 1935 m. gauta 24,7 mil. litų, kas sudarė Lietuvos užsienio prekybos balanse apie 17%. 1924—35 m. laikotarpyje iš viso sviesto eksportuota apie 70.000 tonų už 287 mil. litų, sūrio — 8.299 tonų už 27,5 mil. litų ir kitų pieno produktų 31.504 ton. už 14,6 mil. litų. Tuo būdu per 11 metų iš Lietuvos pieno produktų eksportuota už 439,1 mil. litų.

Eksportinė pieno produktų, ypač sviesto, gamyba, galėjo dar žymiai pakilti. 1935 m. visame krašte pienas ir pieninės buvo tiekiamas tik iš 275.000 karvių, o tais metais Lietuvoje iš viso buvo 750.000 melžiamų karvių. Iš to išėina, kad pienas pieninėms tektas tik iš 36,5% visų melžiamų karvių. Turint galvoje, kad minėtas procentas kasmet didėjo, tai visa neperdėjus galima prieliekti, kad Lietuva 1935—1945 m. laikotarpyje būtų išvysčiusi sviesto eksportą 30—35 tūkstančių tonų kasmet.

Tačiau antrasis pasaulinis karas, prasidėjęs 1939 m. rugsėjo 1 d., ir nelaukta 1941 m. birželio 15 d. prasidėjusi bolševikų okupacija sunaikino taip gražiai pradėjusį klestėti jauną Lietuvos pieno ūkį.

Dipl. ekon. J. Jurevičius

Lietuvos išlaisvinimo trukdytojai

Lietuvos išlaisvinimo darbe visi lietuviai yra vieningi ir jokių nesutarimų nėra. Visi vienokai ir kitokii lietuviškieji sambūriai, kur tik jie bebūtų, siekia vieno ir aiškaus tikslo — Lietuvos nepriklausomybės atstatymo. Lietuvos išlaisvinimo darbe, kurs su nepalaužiamu atkaklumu vedamas nuo pat neteisingo mūsų krašto okupavimo, jokių nuolaidų nebuvo ir nebus. Nereikia slėpti, kad šiame mūsų tautai gyvybiniame darbe daug pasiekta. Pasauliniai politikai ir visa laisvoji pasaulio spauda vis dažniau ir dažniau Lietuvos vardą paminėi ir pripažįsta mūsų teisę. Bet pats didysis darbas dar prieš akis. Mes turime nepavargti, nepalūžti, pastikėti.

Kas Lietuvos išlaisvinimo darbą trukdo, bendros kovos frontą skaldo, tas sąmoningai ar nesąmoningai tarnauja ne lietuvių ir pavergtos Lietuvos reikalui, bet padeda tam kraštui, kuris jėga mus pavergė ir kuris dabar deda didžiausias pastangas, kad mes būtume nevieningi, paūžtume, kad mūsų šventoji ir teisingoji kova susilpnėtų ir mes kovos gale patys iš jos pasitrauktume. Mes nesistebime mūsų pavergėjo pastangomis, kurio užmačios mums gerai žinomos. Bet mes didžiuojamės lietuviu, nepavargusiu Lietuvoj, nepalūžusiu Vokietijoje, nepamiršusiu savo tėvynės Amerikoje ar gyvenančiu kitoje pasaulio šalyje. Visu lietuvių vieningas darbas atneš vaisių.

Sąmoningai ar nesąmoningai nuo bendros lietuvių kovos atskilo tik vienas kitas lietuvis. Turime mintyje Gabri-Paršaitį. Lietuviams girdėta pavardė. Lietuvos nepriklausomybės kurimosi metu jis ir gerų darbų yra padaręs. Vėliau jis pradėjo eiti lietuviams neprastu keliu. Prieš kelioška metų išvykęs į užsienį ir ten išgyvęs nemažus turtus, nuo Lietuvos reikalų supratimo tolo ir tolo, nors Lietuvos vardą visada noriai kalbėjo, ir tos jo kalbos ir visą veiklą Lietuvai, tada dar nepriklausomai Lietuvai, nebuvo naudingos. Gabrys-Paršaitis nebepažino Lietuvos, klydo, bet save laikė neklystančiu.

Dabar Gabrys-Paršaitis savo „darbą“ vėl atgavino. Lyone, kažkokio niekam nežinomo „Baltu komiteto“ leidžiamas, pasirodė laikraštėlis „Messenger Balte“, kuris buvo kai kam ir iš lietuvių tremtinių išsiuntinėtą, savo

11nr. skyrė „baltų neo-fašizmui demaskuoti“. Lietuvos pasiuntinius jis su sarkazmu vadina „eks-ekscelencijomis“ ir fašistais. Lietuvos politines partijas jis taip pat apšaukia fašistinėmis arba profašistinėmis, padarydamas išimtį tik vieni socialdemokratių partijai. Minėtasis laikraštėlis visa gerkle rėkia prieš Lietuvos pasiuntinius, jų veiklą, prieš vyriausiąją mūsų instituciją ir jos vykdomąjį organą, veikiančius Lietuvos vardu. Toliau rašoma, kad „Baltu komitetas“ 21 valstybei įteikęs protestą, nurodydamas, kad nei pasiuntiniai, nei kiti organai netur teisės kalbėti Lietuvos vardu Lietuvos vardu galės kalbėti tik Lietuvos Atvadavimo Komitetas (LAK). sudarytas Vokietijos, Austrijos, Sveicarijos, Prancūzijos tremtinių konferencijoje.

Iš autoritetingų šaltinių patyrėme, kad laikraštėlyje paskelbti „faktai“ ar tariamieji faktai, kurie liečia Lietuvos pasiuntinius, jų veiklą ar kitu lietuvių institucijų veiklą, yra iškraipyti. Jokių tremtinių suvažiavimų, kurie LAKui būtų suteikę įgaliavimus, nėra buvę. Vadinamasis „Baltu Išlaisvinimo Komitetas“ su pirmininku Tautinu ir gen. sekretoriu Balodžiu yra fikcija, už kurios — Gabrys-Paršaitis. Jo palinkimas sudarinti fikcijas jį yra iki to nuvedęs, kad du savo „Messenger Balte“ išleistus numerius yra pažymėjęs 7 ir 11nr.

Lietuvos pasiuntinių ir visuomenės srovių darbą lietuviškoji visuomenė geriausiai žino, negu Gabrys-Paršaitis, jau keliolika metų nematęs Lietuvos ir lietuvių. Lietuviškoji visuomenė taip pat gerai žino, kam Gabrio-Paršaitio „veikla“ patarnauja.

St. Devenis

Red. prierašas: Garsusis avantiūristas Gabrys-Paršaitis, savo laiku šantažavęs Prancūzijos ir Vokietijos pasiuntinybes Sveicarijoje, kaip „Marquis de Garliava“, išviliojęs iš Ispanijos pasiuntinybės apie 7 mil. pezetų, neva remti Lietuvoje monarchistų judėjimui ir įkelti i Lietuvos sostą Ispanijos Burbonų narį, vėliau išvėlęs i įvairias šnipinėjimo aferas, — visada geriausiai jaučiasi drumstame vandenyje. Neabejotina, kieno tinklais jis ir dabar žvejoja . . .

Studentai ir Amerika

Dr. BONIFACAS RAMANAUSKAS

Ta klausimą svarstyti yra iškėlus aplinkybė, kad įvairiose zonose kai kuriose virstose aliantų istaigos ar UNRRA-ės padaliniai, studentų mokslo pažangumui idodyti, yra nustatę semestro eigoj ar gale pristatyti pažymėjimus, pratybų liudijimus. Tas pallečia visus užsieniečius studentus čionykščiuose universitetuose. Kai kur universitetu vadovybės nusiskunde užsieniečių studentų nestropumu, o tai minėtus užsieniečių studentų globėjų priemonės visai pagrįstai pateisina. Mums rūpi šiame komplekse lietuviškos studentijos reikalas, kitų tautybių studentijos studentas.

Šitas faktas užangažuoja mūsų lietuviškos jaunuošenės talentus. Mūsų jaunuošenės atlieka savo jaunuosius tautos misiją svetimojo mokykloj ir neša atsakomybę už jos darbštumą, gabumą, stropumą. Todėl mums ne visticiek, ar universitetuose sėdi talentingieji, darbštieji ar šiaip sau niekam nei gero nei blogo nedarą žmonės. Mūsų akademinę jaunuošenę ipareigoja tie kolegos, kurie ten — tėvynėse — ne mokyklos suole. Iš ten laikraščiai praneša, kad 82% studijuojančių sudaro mergaitės. Tad ir vyrų specialistų pasirengimas tenka mums, tremtiniams, o antra — mes esame suinteresuoti savo priaugančios jaunuosios inteligentijos kvalitetu. Šiose sąlygose studijuoti yra privilegija, kuri uždeda ir pareigas. Svetimos istaigos visai tikslios atrankos neturės galimybių padaryti ir tai yra mūsų pačių — profesorių kolegijos rūpestis. Iki šiol čia mūsų reikalai nepilnai yra sutvarkyti. Daug studentų su talentais ir gabumais sėdi „parapijų“ stovyklose ir nėra patekę i u-ta, o dalis per paslankumą ar kitas priežastis pateko neretai ir be talentų ir darbštumo teisės užįsti aniams už akių. Tas nelygumas eina ir toliau, nes kas pateko, tas ir sėdi mokykloj, o kam nepakliuvo laimė, tas apgalėtinai tūno stovyklose. Studentų skaičius yra čionykščiose mokyklose apretas: pagal vyriausios kontrol. kom. nutarimus, universitetuose gali būti studentų skaičius yra 3.000, taigi užsieniečiams 10% užsieniečių (DP). Vidutinis universitetų (DP) tenka 300. Tas santykis gali svyruoti, bet vistiek tai yra ribota galimybė ir ją tenka iš-

naudoti. Aš nenoriu pallesti laimės ar gerovės nei vieno kolegos, bet logika yra kieta, kad ta studijų galimybė tegali naudotis tik tas, kas daugiausiai turi energijos užsiangažuoti su talentais ir darbštumu ir su praktiškais to rezultatais. Tai yra mūsų priaugančios inteligentijos reikalas, ir atskiri asmenys čia nebegali lemti to aiškaus siekimo juo labiau, kad, kaip sakyta, mūsų jaunuošenės reprezentuoja visos tautos studentiją, o tas jau ir visuomenėi teikia teisės i klausimo sprendimą prisidėti su nuosirdžiais samprotavimais. Taip dar yra ir dėl to, kad studentija yra išlaikoma visuomenės lėšomis.

Todėl eina reikalas apie atranka, kuri priklauso profesorių kolegijos kompetencijai. Studijų knygelės, išlaikyti egzaminai ir pan. kriterijai yra pakankami gabumams nustatyti. Todėl tokia atranka ir reikia praveisti per visas stovyklas ir kolonijas, kur gausu nestudijuojančių studentų ir turėti pas save visų talentų ir darbštųjų sąrašą, kad pragai pasitaktikus nereikėtų gaudyti pirmą pakliūsių, ar arčiausiai esanti. Tokių sąrašų reikia sudaryti ir iš specifinių sričių, pav. ansamblyuose, dainų ir meno ar vaidybos kolektyvuose pasireiškiančių talentų kad kiekviena proga būtų galima juos iškūti i kokias stipendijas. Tokį pasirengimą pravedus, būtų galima ir pataisų inesti i dabartinį studentų sąstata, juoba, kad po tos minėtios gabumų įrodymo kontrolės šio semestro gale gali dailis studentų nuobryti ir i jų vietą jau tektų organizuoti ir planingu keliu istatyti atrinktuosius talentus, o nepalikti to reikalo atsitiktinūmū, kad vėl pateks tie, kurie anksčiau „paduos“ prašyma ar turės geresnes galimybes kur pasivažinėti ar kur „kitaip“ savo kandidatūra, prakišti. Gali susidaryti ir susidarys galimybės išvykti gal ir i kitą kraštą ir užsieniu mokyklas. Tokios atrankos sąrašas ir tada bus išganingas, juoba, kad čia kaip tik ypač gabiųjų atžalynas iš visų sričių (kaip meno, muzikos, literatūros, politikos ir kt.) turi pirmenybės su savo individualiniu ir tautiniu pasirengimu!

Tai būtų itin svarbu, jeigu pavyktų akcija Amerikoje, jei ten galėtų i turtingas šeimas patekti mūsų talentų ir kovotojų už mūsų ateitį. Man čia atrodo tik šios grupės užsienio stipendijoms tinkamos — bet ir vėl — jos tuoj reikias atrinkti ir profesorių kolegijoj turėti.

1) Asmenys su aiškiais duomenimis, kad iš jų išaugo būsimieji mokslineo personalo prieaugliu;

2) asmenys su aiškiais duomenimis, kad jie išaugo mūsų diplomatinio ir politinės kovos kadro prieaugliu;

3) asmenys su aiškiais duomenimis, kad jie išaugo mūsų visuomeninės kovos prieaugliu;

4) asmenys su aiškiais duomenimis, kad iš jų išaugo mūsų kultūros pionieriai literatūros vertėjai ir pan.;

5) asmenys su aiškiais duomenimis iš meno, dainos, muzikos sričių.

Visos tos sritys yra reikalingos prieauglio ir jis nėra niekur vengiamas. Šie talentai yra masėje išsibarstę ir trūnija. Prie šių aiškių duomenų pridėjus aiškias asmenines kvalifikacijas, tautinį subrendimą, idealistinį pasirengimą, turėtume kandidatų kiekvienai progai ir kiekvienai galimybei. Tokių žmonių mes turime apšči, tik juos reikia išrinkti ir turėti savo akivaizdoje. Ir ne tik užsienio galimybėms, bet gali ateiti ir ateis laikas, kad reikia labai atidžiai spręsti, kam palikti teisę studijuoti ir ką braukti lauk. Toks pasirengimas ir tada padės apsisaugoti nuo atsitiktinumo ir padės mums išsiauginti gryną priaugančios inteligentijos kartą, kad ir negausią šiose sąlygose, bet vertinga. Mes suprantame, kad besiveržiančių i užsieniu stipendijas bus visada daug, bet i čia išmintis ir viešas reikalas turi lemti daugiau, negu kromeliniai reikalai.

Didelio dėmesio yra vertas ir mokslinis prieauglis, kuris ateity sudarys tautos smegenis. Visoms mūsų paminėtoms talentų rūpėms reikia išmokti svetimų kalbų, pažinti svetimo pasaulio savo srities pasaulį, juo kūrėjus, — jems reikalingos ir stipendijos.

Pradėdami atstąymo darbą, bet kada susidursime su degančiu trūkumu visose čia minėtose ir neminėtose srityse. Tos sritys išsemia visus naudingiausias ir reikalingiausias atvejus. Jeigu mes šioms būtiniausioms talentų grupėms užtektume plngių, progų, ir galimybių tai jau būtų daug. Nors ir sunkios sąlygos, bet mes visgi turime lėšas ir galime laisvai savo kultūrinės ir mokslinės problemoms rodyti idealizmo, akyumo, rūpestingumo. Tam reikalui reikia taip gi plingumo, o ne mėtymosi beprasmiškose formulėse Reikia ir čia vieni kitiems talkininkauti ne sėdėjimu, o nuolatine iniciatyva, sudarymu sąlygų progresuoti, veržtis, pirmauti iš to išplaukia ir lygiai aktualus reikalas sudaryti ir čionykščiuame studentų sąstate globos ir stipendijų gradaciją, kaip vieną iš skatinimo priemonių. Reikia studentijai organizuoti ir intelektualinę pagalbą dalykų ir kalbos pasirengime. Visur reikia vadovauti, sudarinėti sąlygas, nepalikti viską vienoms studentų atstovybėms, kurios ir su sveika iniciatyva ir su gabiu, jaunu sugebėjimu vienos negali be realios, sistematingos ir planingos pagalbos išsiversti.

Kaip atranką praveisti techniška, tai yra vienas iš pačių lengviausių uždavinių, ką atitinkami mūsų centriniai organai su profesorių kolegija gali greitai padaryti, nes jie disponuoja stipendijomis ir neša kitą atsakomybę už mūsų viso reikalingo intelektualinio ir reprezentacinio prieauglio parengimą. Jeigu būtų įvesta ir stipendijų gradacija už darbštumą, ar reikalavimas moksle pažangumo liudijimų mūsų profesorių kolegijos, tai daugelis jau antri metai būtų padidinę stropumą ir pasiekę geresnių mokslinių pažangumo pasekmių. Dabar tie pažymėjimai yra pareikalauti iš svetimu institucijų, daug kas iš studentų yra „užklūpi“ ir kai ku-

(nukelta i 8 psl.)

DP laiškas redakcijai

Gerbiamas Pone Redaktoriau,

Tikiuosi atspėjęs dešimčių tūkstančių mūsų tautiečių, išblaškųjų po visas Europos zonas ir visų likusiųjų pavergtoje tėvynėje susirūpinimą dėl įvykių, kurie prasidės už nebeilno pustrėčio mėnesio, kurie šį kartą iš esmės palies arba bent turėtų paliesti mūsų tautos ir jos protėvių žemės likimą. Tai yra jau nustatytoji data didž. valstybių užs. reik. ministrų konferencijoje Vokietijos (o ta proga ir visos Europos) problemai išspręsti.

Nepaslapstis, kad tai konferencijai ruošėms ir mes ir ypatingai efektingai joje ruošėsi pasireikšti mūsų broliai Amerikos lietuviai. Bet vargu daug kam galėjo ateiti i galvą, kad ta konferencija turės įvykti . . . Maskvoje. Pesimistiškai žiūrint, atrodo, kad sutikimas ta konferenciją atlikti Maskvoje bent Pabaltijo valstybėms yra tos pat rūšies žinia, kaip kad buvo sutikimas Rytrpūsius leisti Sovietų Sąjungai pasiimti tam tikromis sąlygomis sau, kaip „atlyginimą už raudonąjį kraują“ per karą su naciais.

Nežinome sąlygų, kuriomis buvo sutikta konferencija laikyti Maskvoje išskiriant tą, kur Molotovas pažadėjo, jog spauda Maskvoje turėsianti tą pačią laisvę ar tas pačias sąlygas, kaip ir New Yorke. To nežinant savaimė skverbiasi išvada, kad sovietai dar kartą „aprovė“ savo demokratinius sąjūgininkus, būtent, kada buvo svarstomi menkesnės svarbos klausimai, jie dėl konferencijos vietos nė klausimo nekėlė. Norite Paryžiuje — prašome, norite Londone — nieko prieš, norite New Yorke — pažalusta! Bet kai priartėjo Vokietijos-Austrijos, tai yra visos Europos ateities klausimas — prašome i Maskvą!

Kur čia belieka spraga mūsų šansams taip, bent iš paviršiaus žiūrint, mefistofeliškai suplanuotoje scenoje? Jei dabar pasiduoti juodajam pesimizmui, tektų abiem rankom pasirašyti po Prof. Pakšto interview, duotu „Amerikai“, o tuo pačiu ir pasirašyti mirties sprendimą visoms savo viltims: „Talkos deryboms neturiu progos džiaugtis . . . Reakcionieriai visur stiprėja. Appeasementas (nuolaidos) tebeina, tik lėtesniu tempu. Karaliaučiaus pavidimas Rusijai yra ne tik pati didžiausia neteisėybė, bet kartu ir didžiausias pavojus laisvei Estijos, Latvijos, Lietuvos, Lenkijos ir net Skandinavijos . . . Atlanto Carteris ir keturios laisvės, matomai, buvo reikalingos tik paskolos bonams garsinti ir kareivių kapams papuošti. Gyvename didžiųjų cinikų ir menkščių gadygnė . . .“

Tačiau mes nenorime nei savo viltims mirties sprendimo, nei norime ramiai sėdėti savo „assembly centuose“ ir tyliai stebėti, kaip anot prof. Kirkconnell didelės juodos gyvatės skilvyje baigiamos suvirškinti trys mažos varliukės, tai lietuvių, latvių ir estų tėvynės . . . Todėl mes norime ir turime tikėti, turėti viltį ir veikti, kad ir dar tokia beviltiška realybė atrodytų. Todėl mes linkę laikytis su Detmolde leidžiamo „Lietuvių Žodžio“ redaktoriaus J. Kardelio skelbiamu „keep smiling your face“: Reikia daugiau kantrybės . . . yra daug duomenų, kurie geras mūsų ateities viltis gaivina. Laisvės pažanga yra. Karo metu ji prasiskverbė ir i tuos kraštus, kurie ypatingai buvo nuo jų saugomi . . . Daug naujų šalių, daug tautų gauna laisvę ir savarankišką gyvenimą. Jau keliamas Europos jungtinių valstybių ir vienos pasaulinės valstybės klausimas. Socialinės reformos Anglijoje, Prancūzijoje ir kituose kraštuose

viskam tam padeda skinti kelius . . . Mūsų problema neužmiršta. Ji rusena, kaip ugnis penlenuose.“

Taip, taip, tikrai, tik . . . kur tas inkaras, kur tas šapelis, už kurio mes galėtume nusistverti šią lemtingą valandą? Viešai gali išsklaidyti visus JT ir ST ir UNESCO protokolus, gali kartkartėmis suskaičiuoti 55 tautų, jau įeinančių i JT ir tu, kurios dar neįeina i sąrašus ir paminėjimus tarptautiniuose forumuose, bet Lietuvos, Latvijos ir Estijos, tų trijų bedalių našlaičių vardų, niekur neužtiksi. Taigi, dar ne čia tenka ieškoti prakuro mūsų viltims. Jo reikia kol kas ieškoti

taip mažųjų. Deja, eilė tokių, buvo suminėta, bet Lietuvos, Latvijos ir Estijos vardų taip pat neteko girdėti . . .

Trečia yra pačių sovietų delegacijų vadų kiekviena proga, kur reikia ir kur nereikia. didžiausių liberalų pasakytos pompastiškos kalbos už visų mažųjų tautų laisvę ir nepriklausomybę, visų, tik nutylint tas, kurias Kremlius laiko savo letenoje. Bet juk tai yra lygu neįvardintų vekselių išdavinėmū, kuriuos anksčiau ar vėliau teisėtas savininkas arba jo advokatas galės ir turės pareikalauti išpirkti, tai yra, taip iškalbingai reikalaujant laisvės ir nepriklausomybės kokioms nors Afrikos mandatinėms kolonijoms, tą patį atiduoti ir savo pasiglemžtoms Pabaltijo valstybėms.

Dar yra kariuomenių atitraukimo iš svetimų kraštų klausimas, kurį sovietų delegatai norėjo praveisti, kad tik iš tokių, kuriuose randasi angli, amerikiečių, bet klausimas atsistojo taip, kad teks atitraukti iš visų svetimų kraštų, tai yra, teks ir sovietams atitraukti savo raudonąją armiją su NKVD. O kur didžiųjų demokratijos šalių vyrų ramina pažadai, pradedant Rooseveltu ir jo patarėjais senatoriais, baigiant Trumano ir valstybės departamento pakartotinis užtikrinimais, ir naujausiais, rinkimus laimėjusios respublikonų partijos lyderių įsipareigojimais.

Mūsų byla yra švari, aiški ir teisinga. Negali būti Europos nutylėtos ir paliktos planingai eksterminacijai trys kultūringos tautos, turinčios tūkstančiametę istoriją ir pasireiškusias savo nepriklausomybės eroje, Atlanto Chartos akivaizdoje, kada lyg grybai po lietus dygsta nepriklausomos valstybės pačiose Azijos ir Afrikos periferijose . . . Negali būti, kad liktų nusmerktos mirti trys mažos tautos Europoje, kurios tetroško būti neutralios, kad tuo būdu išsikutų iš pavojaus būti įtrauktos i karą vieno ar antrojo savo okupanto pusėje ir kurios tu dviejų varžovų pakaitomis kryžiuojamos tetroško vieno — Vakarų Demokratijų laimėjimo!

Taip, visa logika, sveikas protas ir visi tarptautinės teisės, tautų apsisprendimo teisės, žmogaus teisės postulatai ir per šį karą paskelbtieji sūčiai diktuoja, kad Lietuva, Latvija ir Estija bus ištrauktos iš didelės juodos gyvatės skilvio ir atgaivintos, su sąlyga . . . jei bus laimėtos laiko lenktynės, jei tos tautos iki to laiko išliks gyvos. Tatai puikiai žino ta, anot Kanados profesorius Kirkconnall, juodoji gyvatė. (Žiūr. jo staipsnį „Eclipse of Baltic Freedom“, The Evening Telegram, Toronto, February, 16, 1946). Todėl reikia, daug kantrybės, bet ir reikia skubėti! Reikia veikti iš visų jėgų ir visiems. Kada kada, bet šiandien pasaulis turi vėl garsiai išgirsti mūsų teisėtą skundą ir reikalavimą. Niekuomet tiek nebuvo reikalinga lietuvių, latvių ir estų likiminė vienybė ir bendras veikimas, kaip šiandien, ir niekuomet dar nebuvo tiek likiminiai būlina brolių Amerikos lietuvių diplomatinė misija, kaip šiandien.

Mes, tie vienu su pasigailėjimu, kitų su pašaipą, trečių su prakeikimu lydimieji Displaced Persons esame padėtyje, kaip, pasak katalikų tikėjimo, vėles skaittykloje: trokštame i rojų, trokštame i tėvynę, bet esame bėgėliai, tatal galima pasiekti tik per maldas ir užtarimą, tik ne per „appeasementą“, o per nutrenkimą i pragarą Neibažo, kuris prarijo mūsų laisvės saulę.

J. Pranskus

„Laimės žiburys (raudonas)“

„Carefour“

didžiųjų pasaulinės politikos Pitijų miglotuose ištarmuose. Taip Byrnes savo laiku Stuttgarte kalbėdamas apie Amerikos politiką Vokietijos atžvilgiu pasakė be kt., kad Karaliaučiaus sritį Amerika yra nusistačius palikti Rusijai, pridurdamas tokį delfišką posakį „jei Sovietų Sąjunga neras reikalo pati to savo reikalavimo atsiskyti“. Ką tai bereikštų, bet tai ką nors reiškia, ypač turint galvoje, kad tas lengvapeidiškas, bet Baltijos tautos toks fatališkas pažadas buvo padarytas Potsdame, o Potsdamo sutarties, kaip Amerika ir D. Britanija pakartotinai yra pareiškusios. Sovietai nesilaiko ir ją atvejus atvejais laužo. Vadinasi, negaliojant Potsdamo sutarčiai sovietams, ji gali kartą negaliooti ir anglo-saksams. Tik čia gali gludėti Byrnes delfiškojo tarimo šifras.

Ar Maskvos konferencija baigs Vokietijos ir su ja susietų Europos problemų gausybę, ne mūsų fantazijai atspėti, bet Karaliaučiaus ateities klausimas joje bus tariamas, o tas klausimas ir bus betarpiškas raktas i mūsų tėvynės vardo suminėjimą.

Kita spraga yra tai, New Yorke priimtu nutarimu, kad prieš Maskvos konferenciją turės įvykti Londone paruošiamoji užs. reik. ministrų pavaduotojų (depūtės) konferencija ir kad turės būti išgirsti balsai visų Vokietijos kaimyninių valstybių, kaip didesnių,

1946-ju metu politiniu ivykiu apzvalga

1945 m. gruodzio menesto antroje pusėje Maskvoje įvykusiųjų trijų užs. reik. ministrų konferencijoje buvo svarstoma svarbiausieji buv. sąjūdinio Vokietijos valstybių taikos sutarčių klausimai. Šioje konferencijoje Prancūzija nedalyvavo. Kaip prisimename, toje konferencijoje anglosaksų ir sovietų nuomonės labai išsiskyrė, ir todėl buvo nutarta pasitarimus tęsti 1946 m. sausio mėnesyje Londone, lygiagrečiai su įvykstančia J. Tautų pilnatinės sesija. Prancūzija tuoj po Maskvos konferencijos įteikė notą šios konferencijos dalyviams, nurodydama, kad ji užinteresuota visomis Europos valstybėmis, o ne tik tomis, kurios jai buvo paskelbusios karą. Toliau šioje notoje buvo reikalaujama, kad būsimoje Taikos Konferencijoje dalyvautų visos valstybės, didelės ir mažos.

Šis Prancūzijos nepasitenkinimas Maskvos konferencijai buvo visai suprantamas, nes tuo metu vyravo tendencijos pasaulio reikalus spręsti „trims didiesiems“, išjungiant Kiniją ir Prancūziją. Todėl su dideliu susidomėjimu buvo laukiama Londono konferencijos, kurioje turėjo išryškėti, ar ir toliau bus vedama, taip vadinamoji „apeasamentų“ politika. Sov. S-gos atžilgiu, ar bus nustota daryti nuolaidas. Londono konferencijai ir J. Tautų pirmajai sesijai atmosfera buvo labai nepalanki. Tuo metu vyko dideli brudėjimai Art. Rytuose, ir Sov. S-ga buvo pareiškiusi pretenzijas Turkijai dėl Armenijos provincijos. Balkanuose, po įteiktų notų, Bulgarija ir Rumunija turėjo išleisti į savas vyriausybes po du opozicijos atstovus.

Anglijos užs. reik. min. Bevinas, grįžęs iš Maskvos, spaudos atstovams pareiškė, kad visos problemos turi būti sprendžiamos ne trijų ar penkių Didžiųjų, bet J. Tautų. Taip pat anglų spauda skelbė prognozinis straipsnius apie pasaulio ateitį; ypač išsidėmėtinis anglų savaitraščio „Economist“ straipsnis, kuriame atvirai buvo sakoma: „Būkime atviri ir realistai, nes, iš tikrųjų, dar eilę metų būsime tarp karo ir taikos; dėl to reikia stiprinti J. Tautas, kad patiems reikėtų laikyti milžinišką armiją.“

Pirmoji JT sesija Londone

1945 sausio 9 d. visi J. Tautų pirmosios sesijos dalyviai suvažiavo į Londoną, išskyrus Sov. S-gos delegaciją pirmininką Vyšinskį, kuris, „dėl blogo oro“ iš Maskvos atskristi negalėjo. Nežinint to, J. Tautų sesija buvo atidaryta 1945 m. sausio 10 d. Atidaromąją kalbą pasakė Anglijos mfn. pirmininkas Attlee pažymėdamas, kad „norime sukurti naują pasaulį, kuriame žmogus turi būti laisvas ir apsaugotas nuo skurdo ir vargo. Viso pagrindas yra žmogaus laisvė, o laisvas žmogus gali gyventi tik laisvoje valstybėje. Aš tikiu, kad teisė ir teisingumas nugalės visas klifitas.“

Šios sesijos posėdžiuose buvo išrinkti vadovaujantieji ir vykdomieji J. Tautų organai, kuriems, nespėjus dar ir kojų suslitti, jau buvo užkrauta begalės darbo, ypač S. Tarybai, o socialinei ir ūkinei J. Tautų tarybai buvo pavesta spręsti DP asmenų problema.

1945 m. sausio 17 d. šios sesijos posėdyje Anglijos užs. reik. min. Bevinas pasakė didelę kalbą, kurios tonas nerodė, kad toliau būtų einama nuolaidų keliu. Savo kalboje jis pabrėžė: „Kas dabar organizuoja užpuolimą — yra nusikaltėlis, ir jo vieta yra kaltinamųjų suole pasauliniame tribunole, kurio užuomazga sudaro Nürnbergas. Mes visi suprantame, kad karas yra nusikaltimas, ir kas jo stekia — yra nusikaltėlis.“

Dar nenuaidėjus paskutiniems Bevino kalbos garsams, Persijos atstovas įnešė S. Tarybai Azerbeidžano klausimą, apkaltindamas Sov. S-gą, už kariuomenės neatitraukimą iš Azerbeidžano provincijos. Tuo pat metu Sov. S-gos atstovas Gromyko iškėlė S. Taryboje skundą prieš Angliją, apkaltindamas ją kariuomenės laikymu Graikijoje ir kišimusi ir Graikijos suvereninius vidaus reikalus, tuo pačiu už grąšinimą pasaulio taikai. Gromyko kolega, Ukrainos atstovas Manuilskis, taip pat įteikė skundą S. Tarybai, apkaltindamas Angliją, kad ji užpuolė Indoneziją ir tuo nusikalto prieš J. Tautų statuto 35-tąjį §-ą. „Orul pagerėjus“, Sov. S-gos atstovas Vyšinskis atvyko į Londoną ir perėmė sovietų delegacijos vadovavimą J. Tautų sesijoje. Anglijos ministrų kabinetas susirenka posėdžio aptarti susidariusios padėties dėl Graikijos ir Indonezijos reikalų. Visas anglų spauda laikosi vieningai ir smarkiai atakuoja Sov. S-gą dėl įteiktų skundų S. Tarybai prieš Angliją.

1945 m. sausio 28 d. J. Tautų pilnatinės posėdyje pirmą kartą kalbėdamas Vyšinskis kategoriškai užprotestavo prieš Persijos iškeltą S. Taryboje klausimą dėl Azerbeidžano, nurodydamas, kad taip gali daryti tik Sov. S-gos priešai. Sekančią dieną Anglijos parlamente Bevinas išsireiškė: „Man įgriso visose neoficialiuose posėdžiuose daromi priekaltai, kad mes esame taikos priešai. Aš noriu, kad kortos būtų padėtos ant stalo.“

- DP reikalai

Tuo pat metu socialinėje ir ūkinėje taryboje Jugoslavijos atstovas meta sunkius kaltinimus DP asmenims, nurodydamas, kad DP stovyklose esąs susispyčius antidemokratinis elementas ir kad visi DP asmenys prievartai turi būti grąžinti į savo tėvynes. Prieš šiuos Jugoslavijos atstovo kaltinimus griežtai pasisako Anglijos atstovas Noel Backer ir E. Roosevelt. Savo kalboje Backer pareiškė, kad DP asmenų problema yra labai svarbi ir reikalinga rimto sprendimo. Kartu jis nurodė,

kad, jeigu šie žmonės yra palikę savo tėvynes ir negali grįžti, tai tas rodo, jog ten yra tokios sąlygos, kurios jiems gyventi yra neįmanoma ir prašė šį klausimą perkelti į J. Tautų plenumą. Šią N. Backer nuomonę parėmė Olandijos atstovas ir E. Roosevelt.

Sekančią dieną tos pačios komisijos posėdyje, vasario 8 d., Sov. S-gos atstovas Artemianus vėl kėlė DP asmenų klausimą, reikalaujamas DP asmenis suskirstyti į dvi kategorijas: į karo nusikaltėlius ir deportuotus asmenis. Pirmosios kategorijos asmenys tuojau turi būti grąžinami tėvynėn, o antrosios — turi pasilikti ten, kur randasi. Tos valstybės, kurioms jie priklauso, dėl grąžinimo turi susitarti su vyriausybiomis tų zonų, kurios grąžintinieji asmenys randasi. Kartu jis pasiūlė išrinkti pakomise šioms DP asmenims tvarkyti. Po Sov. S-gos atstovo kalbos tarė žodį E. Roosevelt, kuri prieš šitokią DP asmenų traktavimą griežtai užprotestavo. Ji pareiškė, kad tokiais veiksmais ir tokiu eige, kokį pasiūlė Sov. S-gos atstovas DP asmenų atžilgiu, yra mindžiojamas pagrindinė žmogaus teisės. Baigdamas E. Roosevelt pareiškė, kad, tikrinant stovyklas ir išskiriant kolaborantus, patikrinimą turi atlikti tik okupacinių zonų atstovai, bet ne tų valstybių, iš kurių yra kilę asmenys. Paskutiniu Sov. S-gos siūlyma balsavimui, jis buvo atmetas 28 balsais. Buvo nutarta ir priimta įsteigti DP asmenų reikalams pakomise, kuri paruoštų DP asmenims globos statutą ir patiektų ji priimti rudenį įvykstančiam J. Tautų plenumui.

S. Taryboje, vyko dideli debatai Graikijos, Indonezijos ir Persijos klausimais. Per šiuos debatus išryškėjo tiek anglosaksų, tiek sovie-

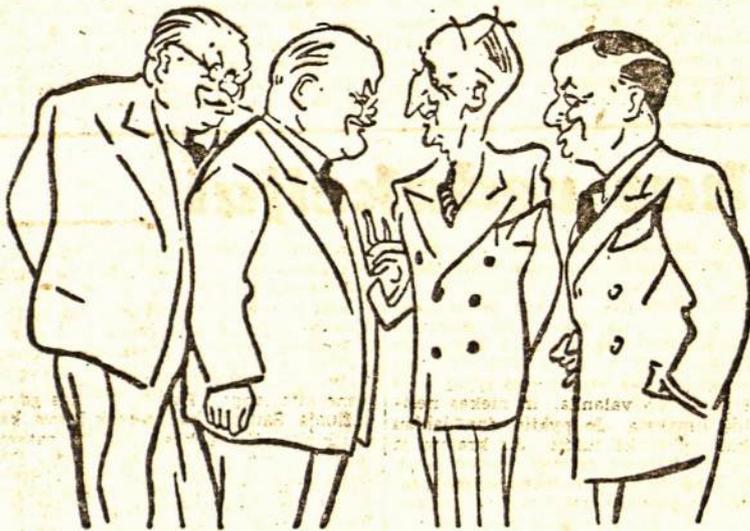
ir atstovų, negu buvo. Maž daug tokioje atmosferoje baigėsi 1946 m. vasario 14 d. pirmoji J. Tautų pilnatinės sesija. Buvo nutarta sekančią sesiją susaukti rugšėjo mėn. New Yorke.

S. Taryba posėdžiauja, sprendama Persijos klausimą. Pasirašius Persijai sutartį su Sov. S-ga dėl naftos šaltinių Azerbeidžane, šis klausimas paliekamas S. Taryboje atviras, ir nežinint Sov. S-gos reikalavimų, iš darbotvarkės neišimamas.

Trumano kalba

Belaukiant Taikos Konferencijos, eilė valstybių vyrų deklaruoja savo vyriausybį nuostatymus JAV-bių prezidentas Trumanas balandžio 8 d. kariuomenės šventės proga pasakė kalbą, kurioje pabrėžė, kad karas esąs laimėtas, bet taikos pasauilyje nesą. JAV-bės turintės būti stiprios ir galingos, kad galėtų įgyvendinti savo įsipareigojimus. Prez. Trumanas: „Mes negalime iš vienos pusės įsipareigoti spręsti taikos problemas įvairiose pasaulio dalyse, o iš kitos pusės demobilizuoti savo armijas, esančias įvairiose pasaulio vietose. JAV-bių politika yra J. Tautų politika, ir mes esame nusistatę remti ją iki galo.“ Tą pačią proga pasakė kalbą ir gen. Eisenhoweris. Savo kalboje jis nurodė, kad JAV-bės savo įsipareigojimams atlikti turi turėti stiprią ir galingą kariuomenę. Kol pasaulyje nebus įgyvendinta pastovi taika, visi modernieji karo išradimai turi būti tobulinami ir karo priemonės gaminamos.

Šių vadovaujančių JAV-bių vyrų pasisakymas užsienio politikos klausimais sudarė lyg ir atsakymą į Stalino ir Molotovo priešrinkimines kalbas Maskvoje ir sudarė pre-

KETURI DIDIEJI

tų nuostatymų priešingumai ir negalėjimas pagrindiniai šių problemų išspręsti. Kartu šie debatai buvo didelis bandymas tik ką sukurtai Tautų Sąjungos įpėdinei — J. Tautų organizacijai. Reikėjo eiti į kompromisus, paliekant atvirus klausimus, kol paskirtos komisijos pateiks per tam tikrą laiką surinktas žinias, kad būtų galima iš naujo juos gvildinti. Neturint J. Tautoms karinės jėgos, konkrečių sprendimų įgyvendinimas būtų susidūręs su dideliais sunkumais.

Molotovo ir Stalino kalbos

Vykstant Londone debatams, Sov. S-ga ruošėsi prarasti pas save rinkimus į aukščiausią ir tautų tarybas. Šią proga Molotovas parašė didelę kalbą, kurioje užsiminė ir apie vykstančius Londone posėdžius ir apibūdino Sov. S-gos politiką ateitai: Molotovas apkaltino pasaulio „reakcionierius, ruošiant trečių pasaulinį karą, nurodydamas, kad Sov. S-ga pasitiki savo raudonąja armija ir jos vadu Stalinu. Anglų ir amerikiečių spauda ypač pabrėžė tas Molotovo kalbos vietas, kur Molotovas reikalavo pavyti ir pralenkti kapitalistinius kraštus, t. y. JAV-bes ir Angliją. Po šios Molotovo kalbos JAV-bių užs. reik. min. Byrnes išsiuntinėjo raštus, nurodydamas, kad atskirai didžiųjų valstybių min. pasitarimo nėra reikalo šaukti, o jį bus galima suderinti su įvykstančia Taikos Konferencija Paryžiuje.

Po Molotovo prabilo ir ilgai tylėjęs Stalinas. Stalinas be jokių išsiskinėjimų paskelbė naują penkmečio planą, aiškiai nurodydamas šio plano pagrindinį tikslą — atkurti sunkiąją pramonę. Amerikiečių laikraštis „N. Y. Herald Tribune“ išidėjo žinomo žurnalisto W. Lipmanno straipsnį, kuriame pastarasis pažymi, kad iš Stalino kalbos išėja, jog Sov. S-ga nepereina iš karo į taikos pramonę, bet priešingai. Stalinas nori per 15 metų atkurti sugriautą Sov. S-gos militarinę galybę ir vėl siekti militarinių tikslų. Baigdamas W. Lipmannas nurodo, kad šioji kalba nustebino ne tik JAV-bių piliečius, bet taip pat tolimus ir artimus Sov. S-gos kaimynus, kurie šį reikalą su susidomėjimu seka.

Šios Sov. S-gos vadų kalbos ir Višynskio bei Gromyko laikyena S. Tarybos posėdžiuose rodo, kad Sov. S-ga jokioms nuolaidoms nėra pasiruošusi. Ir kad Taikos Konferencijoje Paryžiuje anglosaksams teks kietai laikytis prieš Sov. S-gos spaudimą. Iš kitos pusės anglosaksai jokių esminių nuolaidų nepadarė. Tokiu būdu padėtis pasidarė dar komplikutesnė.

liudą į keturių užs. reik. ministrų pasitarimus ir Taikos Konferenciją Paryžiuje.

Prieš šiuos pasitarimus JAV-bių užs. reik. min. Byrnes spaudos atstovams buvo pareiškęs, kad būsimuosiuose pasitarimuose bus dedamos visos pastangos išjudinti reikalus iš mirties taško, kuriame jie atsidūrė po pirmosios J. Tautų sesijos. Tuo pačiu metu, balandžio 9 d. JAV-bių karo laivyno vienietis atvyksta draugiško vizito į Turkiją, nes Sov. S-gos spaudimas dėl Dardanelų buvo žymiai padidėjęs. Didelį neramumą Palestinoje priverė anglus imtis griežtesnių priemonių ir pradėti areštus, kas JAV-bių spaudoje ir tam tikruose sluokniuose sukėlė nepalankų atgarsį anglams. Šis atgarsis ypač stipriai jaudino anglus. Tuo metu JAV-bėse buvo sprendžiamas 3,75 milijardo dolerių paskolos suteikimo anglams klausimas. Anglius tuo metu taipgi neramino dideli neramumai ir nesutikimai tarp indų ir musulmonų. Tokiu būdu Anglija prieš Taikos Konferenciją labai neužsiganėžavo, o pasitenkino pritaridama antruosiu smūkiu, Byrnes grojant pirmuoju.

Keturi Didieji Paryžiuje

1946 m. balandžio 26 d. prasidėjo keturių užs. reik. ministrų konferencija Paryžiuje. Dėl Byrnes laikyenos šioj konferencijoje, amerikiečių laikraštis „Kosmos Star“ šitaip rašė: „JAV delegacija į šią konferenciją nuvyko su tvirtu nusistatymu, ir ministeris Byrnes nusivėžė tik mažą užrašų knygutę, kurios turinį sudarė 8 Atlanto Chartos punktai.“

Lygiagrečiai su keturių užs. reik. ministrų konferencija Paryžiuje, prasidėjo ir Britų Imperijos min. pirmininkų konferencija Londone, kurioje dalyvavo gen. štabų viršininkai ir daugelis aukštųjų karininkų. Buvo svarstomi Ramiojo Vandenylio gynybos reikalai ir kitos Britų Imperiją liečiančios problemos. Čia taip pat buvo apsvaistyta ir nuspresta Anglijos nusistatymas ir laikyena keturių užs. reik. ministrų ir Taikos Konferencijoje Paryžiuje.

Tuo tarpu keturių ministrų konferencija pradėjo svarstyti taikos sutarčių projektus su buv. Vokietijos satelitais. Buvo svarstoma Italijos, Vengrijos, Rumunijos, Bulgarijos ir Suomijos taikos sutartys. Šios konferencijos metu galutinai išryškėjo dideli nuomonių skirtumai tarp Rytų ir Vakarų. Kiek konferencijos pradžioje buvo vilčių susitarti, tiek konferencijai įpusėjus nuomonių skirtumai vis didėjo. Didžiausi nuomonių skirtumai pasireiškė Triesto, Dunojaus laivininkystės ir reparacijų klausimuose. Gegužės 4 d. „Times“, rašydamas apie konferencijos eigą, pažymėjo: „Jei ši konferencija dėl labai skirtingų nuomonijų dar

neiširs, tai jai aiškiai galima pranašauti toki pat galą, kaip londoniškel konferencijai.“

Atrodo, kad šis „Times“ prognozas buvo tikras, nes jau gegužės 16 d. Byrnes pasiūlius, konferencija pertraukiama iki birželio 16 dienos, o kreturių užs. reik. min. pavaduotojai posėdžiauja be pertraukos. Taigi, kaip matome, ir šioji konferencija jokių rezultatų nedavė. Grįžęs iš jos, JAV užs. reik. min. Byrnes per radiją padarė visuomenei pranešimą apie konferencijos eigą ir rezultatus. Tarp kitko šiame savo pranešime jis pažymėjo, kad, dėl didelių nuomonų skirtumų, pasiekti kokių nors rezultatų buvo labai sunku. Tačiau savo pranešimo pabaigoje jis pasakė, kad JAV-bės pradėjo didžiąją savo taikos ofenzivą, kurią taip pat tikėsi laimėti, kaip kad laimėjo ši karą. Taip. Ši ofenziva tikrai buvo pradėta ir tęsiama ir Taikos Konferencijoje, kurioje, be Penkių Didžiųjų, dalyvavo ir visa eilė mažųjų valstybių. Šią Byrnes taikos ofenzivą greitai pajuto ir Molotovas, nes jis prieš Taikos Konferenciją pareiškė kad: „Amerikoje propaguojama taikos ofenziva būsimoje Paryžiaus Konferencijoje ryškiai iškiilo į paviršių, kaip ofenziva primesti dviejų valstybių bloko valią trečiai valstybei.“

„Taikos Konferencija“

Zodžiu, kiekvienas šios konferencijos dalyvis turėjo savo nusistatymą ir su šiuo nusistatymu žengė į Taikos Konferenciją, kuri prasidėjo 1946 liepos 29 d. Paryžiuje. Į šią konferenciją Sov. S-ga buvo atsiųžusi ir trijų Baltijos valstybių užs. reik. ministrus. Bet, deja, apkarpius jų titulus, pastarieji dalyvavo tik kaip paprasti Sov. S-gos delegacijos nariai. Sov. S-ga ir toliau buvo nenualaidi anglosaksams ir šios konferencijos metu galutinai susicementavo anglosaksų „ne“. Jeigu ir buvo padaryta nuolaidų, tai jau ne principiniuose reikaluose. Tačiau ši Taikos Konferencija parodė, kad pslys tarp Rytų ir Vakarų vis didėja. Kartu čia išryškėjo, ir du blokal būtent: Sov. S-ga su savo penkiais satelitais ir anglosaksų blokas. Nors Taikos Konferencija ir paruošė taikos sutarčių projektus penkiems buv. Vokietijos satelitams, tačiau pagrindinių problemų neišsprędė. Jas vėl reikėjo iš naujo pradėti svarstyti New Yorke, kur š. spalį 25 d. prasidėjo antroji J. Tautų pilnatinės sesija.

Antroji JT sesija

Keturių ministrų ir J. T. posėdžiai pasibaigė gruodžio mėnesio antroje pusėje. Šioje konferencijoje Triesto klausimu Sov. S-ga buvo įnešusi tiek daug pataisų, kad min. Byrnes buvo priverstas pastebėti, jog tokiu būdu reikalus svarstant, taikos sutartį su Italija bus galima užbaigti tik 1950 metais. Antroje J. Tautų pilnatinės sesijoje Sov. S-ga ir jos satelitai vėl pateikė daugybę naujų pasiūlymų ir planų bei iškėlė daug klausimų kaip tai: nusiginklavimas, Ispanijos klausimas ir kiti. Atrodė, kad diskusijos tęsis be galo. Tačiau šios sesijos pabaigoje esminiai reikalai pasukio nelaukta beveik priešinga kryptimi, ir atrodo, kad anglosaksai pasiekė tai, ko norėjo.

Peržvelgę paskutiniųjų metų tarptautines konferencijas ir įvykius, matome, kad nuo pat Jaltos ir Teherano konferencijų iki Maskvos konferencijos, Sov. S-ga visą laiką vedė aiškia politinę ofenzivą: Vakarų valstybės, dėl tam tikrų priežasčių, buvo priverstos daryti nuolaidas. Nuo Maskvos konferencijos šios nuolaidos pradėjo mažėti, ir Londono konferencija parodė, kad su nuolaidomis jau yra baigta. Nuo čia prasidėjo ir Trijų Didžiųjų nesutarimai. Bet nežinint to, per visus 1946 metus iš Rytų pusės buvo stotami vis nauji ir nauji reikalavimai. Dar nepradėjus svarstyti pagrindinių klausimų, visos konferencijos buvo užverčiamos dausetu problemų, kurios turėjo būti nedelsiant sprendžiamos, kaip tai: Persijos, Indonezijos, Graikijos, Ispanijos problemos ir kiti klausimai.

Iš kitos pusės vyko dideli neramumai Indijoje, Palestinoje ir Kinijoje. Kartu su šiais neramumais JAV-bes užliejo streiku banga, kuri tiesioginiai palietė ne tik pačias JAV-bes, bet ir visą likusį pasaulį. Tai yra faktoriai, kurie nors ir netiesioginiai, bet veikė anglosaksų laikyena tarptautinėse konferencijose ir vertė eiti kompromisų bei nuolaidų keliu.

Padėtis Prancūzijoje ir Italijoje nebuvo stabilizuota ir vyko didelis persilaužimas Vokietijoje. Antroje 1946 metų pusėje padėtis Prancūzijoje ir Italijoje šiek tiek paašikėjo. Pravestieji rinkimai Vokietijoje parodė, kad naujai sukurtą SED partiją šiuos rinkimus pralaimėjo. Tai rodo, kad Europos visuomenė su viltimi žiūri į Vakarų demokratijas ir laukia iš ten visokeriopos paramos.

Paskutinieji rinkimai JAV-bėse atnešė pilną respublikonų laimėjimą. Respublikonų nusistatymas kai kuriais vidaus ir užsienio politikos klausimais yra gana griežtas ir teikia daug vilčių mažosioms pavergtosioms tautoms.

Šių visų faktų negalėjo neįvertinti ir Sov. S-ga. Kartu tai davė akstiną Vakarų valstybėms dar ryžtingiau laikytis savo nusistatytos linkmės ir siekti savo užsibrėžtųjų tikslų. Kaip matome, visos šios konferencijos vedė prie pagrindinės problemos — Vokietijos, kurią išsprendžiant, išsispres ir pastovios taikos Europoje reikalai.

Pasaulis išvargintas karų, ekonominių nedeatėklių ir skurdo, nori ramybės, geresnio gyvenimo ir pastovios taikos. Kartu milijonai žmonių išblaškyti be tėvynės po karo nualintą Europą, su didžiausiu nerimu seka politinę pasaulio raidą tikėdami, kad laimėjimas bus teisės ir teisingumo pusėje. Kaip greit šios visos žmonių viltys išsispres, parodys ateinantieji metai.

Naujieji Metai

Bėga, bėga nelaimės dievels vis bėga. Vienas kelias visų — į kapus...

O ir aš toj skurdžioj ir belangėj palėpėj Nelaimingas, kaip jie, neramus — Prakeikimą giliai širdyje aš paslėpęs.

Lyg dar kartą galėčiau iš naujo pamilti, Lyg atnaujintų jie, ar išgelbėtų mus, Lyg ikvėptų, kaip žmonės kad tiki, jie viltį.

Negaliu. Prakeiktieji senieji tie metai: Jau privargino, daugė gėna. Kai jų laukiau, kaip mylimo svečio, Skaudžiai išjuokė jie tik mane...

Ir dabar dar toks pats aš juokingas — Begalinė, žvaigždėta naktis. Sugriautuose namuose nelaimingi Žmonės žadina naujas viltis —

kul padarė gilų įspūdį. Jis pats buvo kažkas panašus ir mados pavyzdį negausiai Elmore jaunomenei. Tačiau jis greitai pastebėjo savo trūkumus.

Taip, būtų gerai atidaryti batų krautuvę. Miestelyje specialios batų krautuvės nebuvo. Jie parėdavinėjami prekybos namuose ir gatvų drabužių krautuvėse.

Ponas Spencer pasisakė, jog pasiliksiąs miestelyje porai dienų ir ištirsiąs sąlygas. Ne, nereikia kviešti pasiuntinio. Jis pats užneš lagaminėlių aukštyn: jis gan sunkus.

Vertė J. L.

krautuvės duris įėjo į vidų. Ten rodė pirštais, kalbėjo, mostagavo, ir matomai, derėjo lėlė su arkliu.

Vieną dieną mėsą dėdė Baltrus sutikome pajūryje. Jis vaikščiojo, sėdėjo pušų pavėsyje ir žiūrėjo, kaip vaikai ir moterys braidė, taškėsi vandenyje.

— Ar aš valkas, ar ką? ... Aš gi ne varlė, kad plūduruočiau vandenyje. Jūra užtenkamai turi savo vabalų!

Vakare mūsų kambaryje, kaip turgaus aikštėje. Visi kalba, dailinai išpūdziais, sukauja, švilpauja. Kai kas ir kokią melancholišką dainelę užtraukia.

Po vidurnakčio visa nutyla. Girdisi tik miegančių alsavimas. Tačiau dėdė Baltrus ir dabar nemiega. Jis gyvena savo pasaulyje. Jis nusirengęs, vienmarškinis, atsisėda ant savo lovos ir žiūri į žvaigždėtą dangų.

A. Vilainis

Lietuvos partizanų poetai

Daugiau kaip priešpusmetį šioje vietoje rašėme apie lietuvių rašytojų ir poetus tremtinius. Spausdinome ir nuolat tebespausdiname jų naujausius eilėraščius, apysakas, straipsnius.

Sandien gi galime pateikti kažką dar įdomesnio, gyvenimo, skaudesnio... Tai dainos naujųjų Lietuvos poetų partizanų, kovojančių žaliukų būriuose už Lietuvos laisvę.

Nesenai Vieniųbėje buvo paminėta, kaip Cvirką ir kiti raudonieji išgamos per savo laikraščius dejuoja, kad Lietuvos poetai nebėra, rašiusieji nutūlsta.

Štai atsakymas jiems visiems — naujausias lietuvių partizanų dainos. Yra dar Lietuvoje poetų, kurie nepasidavė ir neišsigando.

Tai naujieji laudies poetai, kurių dainas dabar pateikiame Vieniųbėje. Jie rodo, kad lietuvis negali nedainuoti. Jis gimsta, auga, jis kovoja su daina. Jis ir mirti moka su daina.

Tai savotiškos dainos. Jos skiriasi nuo kitų, kurias įgudusi ranka parašo. Jos paprastos,

„netaisyklingos“, vietomis „banalios“. Tu dainų autoriai dažnai neturi popierio ir plunksnos, stalo pasiremti — miškas, kautynių laukais, pogrindžio rūsyne, ne rasalas, bet tikras raudonas kraujas jas gimdo.

Lūdnos tai dainos, kaip ir Lietuvos dalia. Nuolat žodžius galėjo pavertti tasi partizanais poetais, kuris apdainavo žiaurias Kalniškės miško kautynes? O vis dėlto ir tose dainose suskamba ir kitos gaidos: tėvynė, laisvė, tikėjimas, pasišventimas, net ir meilė, karšta, romantiška meilė!

Bet šiandien jos nebe vien tik liūdnos. Iš jų skamba — kova, atkakli, žūtbūtine, pasiutusi kova už laisvę! Nuostabi būdu per plačius vandenynus pasiekusios mus, Amerikos lietuvis, tos dainos jaudina, stiprina ir guodžia.

Bet tikime, kad kada nors išgirime jas jau iš laisvos Lietuvos dainininkų. Gyvenkime ta viltimi ir vis voliau prisidėkime prie jos vykdymo. (Vieniųbė 1946 m. Nr. 42)

Artizimas ir gyvenimas

O. Henry

Į kalėjimo batų dirbtuves, kur Jimmy Valentine išsiformo išsiformo sėdėjo, susiuvinėdamas batų auliukus. atėjo prižiūrėtojas, kuris nuvedė jį į kalėjimo raštinę.

— Na, Valentine, — tarė viršininkas, — rytoj rytą būsi paleistas. Pasistenk, ir būsi žmogus. Širdies gilumoje juk nesitiktadarys.

— Aš? — sušuko nustebęs Jimmy. — Kaip tai? Aš niekada neišlaužiau jokios spintos.

— O ne, — nusišypsojo direktorius, — tikrai ne. — Bet atleisk, kaip ten atsitiko, kad buvai nuteistas darbams į Springfeldą? Ar dėlto, kad nenorėjai išduoti savo nekaltumą, bijodamas sukompromituoti kurį nors iš savo draugų?

— Aš? — tarė Jimmy, rodydamas nekaltą veidą. — Kaip tai, direktoriau? Aš niekada nebuvau Springfelde.

— Palydėk jį, Croninal, — nusišypsojo direktorius, — ir išduok jam išveiktus drabužius. Išleisti jį septintą valandą ryto ir palydėsi iki vartų. O Tamsta, Valentine, apsvastyk mano patarimą.

Kitą rytą, penkiolika minučių po septintos, Jimmy stovėjo prie raštinės durų. Jis dėvėjo blogai pritaikytą kostiumą ir naujus girgždančius batus, kuriuos valstybė išduoda išleidžiamiesiems svečiams.

Valdininkas jam įteikė geležinkelio bilietą ir penkių dolerių banknotą, kurio pagalba valtybė tikėjosi padaryti iš jo gerą pilietį. Direktorius jį pavaišino cigaru ir paspaudė ranką. Valentine, Nr. 9762, buvo atžymėtas „gubernatoriaus amnestuotas“, ir ponas James Valentine išėjo į saulėtą pasaulį.

Nekreipdamas dėmesio į paukščių čiulbėjimą, žalių medžių siūbavimą ir gelių kvapą, Jimmy nuskubėjo tiesiog į restoraną. Jis ten patyrė pirmuosius saldžios laisvės išpūdzius kepto viščiuko ir balto vyno bonkos pavidale, po kurių surūkė cigara, kiek geresnį už tą, kurį jam buvo davęs direktorius.

— Nesmagu man, Jimmy, kad mes negalėjome to padaryti anksčiau, — tarė Mikas. — Matai, mes pirmiau turėjome susitvarkyti su protestu iš Springfeldo. Na, kaip jautiesi? — Pulkia, — atsakė Jimmy. — Ar turi mano rakta? — Gavęs rakta ir užlipęs laiptais, jis atidarė duris į kambarį, esantį kiemo pusėje.

— Dar žodis po žodžio ir dėdė Baltrus eina tiesiai prie reikalo. — Klausyk, mielas vaike, ar kartais iš vakaro pas tave neliko truputis tabako? — Kai pypkėje ima smilkti dūmas, dėdė nervai atsisėdžia. Rauskšlės kaktose išsilygina ir, maloniai šypsodamasis, atsisėda šalia lovos.

— Taigi! Nuostabi dalykai... Vos sumerkiau akis ir matau savo mažąjį berniuką. Netikiau. Tačiau mano mažasis Jonukas, vienplaukis, baltas marškinėlis, kaip angelukas, bėga tiesiai prie kiemą prie šulinio. Jis šaukia — „Mama, mama!“ — ir jo balsas skamba kaip sidabrinis varpelis.

— Taigi! Nuostabi dalykai... Vos sumerkiau akis ir matau savo mažąjį berniuką. Netikiau. Tačiau mano mažasis Jonukas, vienplaukis, baltas marškinėlis, kaip angelukas, bėga tiesiai prie kiemą prie šulinio. Jis šaukia — „Mama, mama!“ — ir jo balsas skamba kaip sidabrinis varpelis.

— Taigi! Nuostabi dalykai... Vos sumerkiau akis ir matau savo mažąjį berniuką. Netikiau. Tačiau mano mažasis Jonukas, vienplaukis, baltas marškinėlis, kaip angelukas, bėga tiesiai prie kiemą prie šulinio. Jis šaukia — „Mama, mama!“ — ir jo balsas skamba kaip sidabrinis varpelis.

— Taigi! Nuostabi dalykai... Vos sumerkiau akis ir matau savo mažąjį berniuką. Netikiau. Tačiau mano mažasis Jonukas, vienplaukis, baltas marškinėlis, kaip angelukas, bėga tiesiai prie kiemą prie šulinio. Jis šaukia — „Mama, mama!“ — ir jo balsas skamba kaip sidabrinis varpelis.

— Taigi! Nuostabi dalykai... Vos sumerkiau akis ir matau savo mažąjį berniuką. Netikiau. Tačiau mano mažasis Jonukas, vienplaukis, baltas marškinėlis, kaip angelukas, bėga tiesiai prie kiemą prie šulinio. Jis šaukia — „Mama, mama!“ — ir jo balsas skamba kaip sidabrinis varpelis.

— Taigi! Nuostabi dalykai... Vos sumerkiau akis ir matau savo mažąjį berniuką. Netikiau. Tačiau mano mažasis Jonukas, vienplaukis, baltas marškinėlis, kaip angelukas, bėga tiesiai prie kiemą prie šulinio. Jis šaukia — „Mama, mama!“ — ir jo balsas skamba kaip sidabrinis varpelis.

— Taigi! Nuostabi dalykai... Vos sumerkiau akis ir matau savo mažąjį berniuką. Netikiau. Tačiau mano mažasis Jonukas, vienplaukis, baltas marškinėlis, kaip angelukas, bėga tiesiai prie kiemą prie šulinio. Jis šaukia — „Mama, mama!“ — ir jo balsas skamba kaip sidabrinis varpelis.

— Taigi! Nuostabi dalykai... Vos sumerkiau akis ir matau savo mažąjį berniuką. Netikiau. Tačiau mano mažasis Jonukas, vienplaukis, baltas marškinėlis, kaip angelukas, bėga tiesiai prie kiemą prie šulinio. Jis šaukia — „Mama, mama!“ — ir jo balsas skamba kaip sidabrinis varpelis.

— Taigi! Nuostabi dalykai... Vos sumerkiau akis ir matau savo mažąjį berniuką. Netikiau. Tačiau mano mažasis Jonukas, vienplaukis, baltas marškinėlis, kaip angelukas, bėga tiesiai prie kiemą prie šulinio. Jis šaukia — „Mama, mama!“ — ir jo balsas skamba kaip sidabrinis varpelis.

— Taigi! Nuostabi dalykai... Vos sumerkiau akis ir matau savo mažąjį berniuką. Netikiau. Tačiau mano mažasis Jonukas, vienplaukis, baltas marškinėlis, kaip angelukas, bėga tiesiai prie kiemą prie šulinio. Jis šaukia — „Mama, mama!“ — ir jo balsas skamba kaip sidabrinis varpelis.

— Taigi! Nuostabi dalykai... Vos sumerkiau akis ir matau savo mažąjį berniuką. Netikiau. Tačiau mano mažasis Jonukas, vienplaukis, baltas marškinėlis, kaip angelukas, bėga tiesiai prie kiemą prie šulinio. Jis šaukia — „Mama, mama!“ — ir jo balsas skamba kaip sidabrinis varpelis.

— Taigi! Nuostabi dalykai... Vos sumerkiau akis ir matau savo mažąjį berniuką. Netikiau. Tačiau mano mažasis Jonukas, vienplaukis, baltas marškinėlis, kaip angelukas, bėga tiesiai prie kiemą prie šulinio. Jis šaukia — „Mama, mama!“ — ir jo balsas skamba kaip sidabrinis varpelis.

banką Indijanos valstijoje — švarus nedegamųjų spintų specialisto darbas, nepaliekant jokių autorių pėdsakų.

— Tai yra elegantiškojo Jimmy Valentine autografas. Matyt, jis vėl pradėjo darbą. Žiūrėkite į tuos sklaidius: išpišti taip gražiai, kaip ridikėliai minkštos žemės.

— Ben Price žinojo Jimmy ipročius. Išstudijavo juos dar Springfeldo bylos metu. Toliau šuoliai, greitas išnykimas, veikimas be bendrininkų ir palinkimas į gerą draugiją — tie visi požymiai padėjo ponui Valentine įgyti gabaus paukštelio vardą.

— Ben Price žinojo Jimmy ipročius. Išstudijavo juos dar Springfeldo bylos metu. Toliau šuoliai, greitas išnykimas, veikimas be bendrininkų ir palinkimas į gerą draugiją — tie visi požymiai padėjo ponui Valentine įgyti gabaus paukštelio vardą.

— Ben Price žinojo Jimmy ipročius. Išstudijavo juos dar Springfeldo bylos metu. Toliau šuoliai, greitas išnykimas, veikimas be bendrininkų ir palinkimas į gerą draugiją — tie visi požymiai padėjo ponui Valentine įgyti gabaus paukštelio vardą.

— Ben Price žinojo Jimmy ipročius. Išstudijavo juos dar Springfeldo bylos metu. Toliau šuoliai, greitas išnykimas, veikimas be bendrininkų ir palinkimas į gerą draugiją — tie visi požymiai padėjo ponui Valentine įgyti gabaus paukštelio vardą.

— Ben Price žinojo Jimmy ipročius. Išstudijavo juos dar Springfeldo bylos metu. Toliau šuoliai, greitas išnykimas, veikimas be bendrininkų ir palinkimas į gerą draugiją — tie visi požymiai padėjo ponui Valentine įgyti gabaus paukštelio vardą.

— Ben Price žinojo Jimmy ipročius. Išstudijavo juos dar Springfeldo bylos metu. Toliau šuoliai, greitas išnykimas, veikimas be bendrininkų ir palinkimas į gerą draugiją — tie visi požymiai padėjo ponui Valentine įgyti gabaus paukštelio vardą.

— Ben Price žinojo Jimmy ipročius. Išstudijavo juos dar Springfeldo bylos metu. Toliau šuoliai, greitas išnykimas, veikimas be bendrininkų ir palinkimas į gerą draugiją — tie visi požymiai padėjo ponui Valentine įgyti gabaus paukštelio vardą.

— Ben Price žinojo Jimmy ipročius. Išstudijavo juos dar Springfeldo bylos metu. Toliau šuoliai, greitas išnykimas, veikimas be bendrininkų ir palinkimas į gerą draugiją — tie visi požymiai padėjo ponui Valentine įgyti gabaus paukštelio vardą.

— Ben Price žinojo Jimmy ipročius. Išstudijavo juos dar Springfeldo bylos metu. Toliau šuoliai, greitas išnykimas, veikimas be bendrininkų ir palinkimas į gerą draugiją — tie visi požymiai padėjo ponui Valentine įgyti gabaus paukštelio vardą.

— Ben Price žinojo Jimmy ipročius. Išstudijavo juos dar Springfeldo bylos metu. Toliau šuoliai, greitas išnykimas, veikimas be bendrininkų ir palinkimas į gerą draugiją — tie visi požymiai padėjo ponui Valentine įgyti gabaus paukštelio vardą.

— Ben Price žinojo Jimmy ipročius. Išstudijavo juos dar Springfeldo bylos metu. Toliau šuoliai, greitas išnykimas, veikimas be bendrininkų ir palinkimas į gerą draugiją — tie visi požymiai padėjo ponui Valentine įgyti gabaus paukštelio vardą.

— Ben Price žinojo Jimmy ipročius. Išstudijavo juos dar Springfeldo bylos metu. Toliau šuoliai, greitas išnykimas, veikimas be bendrininkų ir palinkimas į gerą draugiją — tie visi požymiai padėjo ponui Valentine įgyti gabaus paukštelio vardą.

— Ben Price žinojo Jimmy ipročius. Išstudijavo juos dar Springfeldo bylos metu. Toliau šuoliai, greitas išnykimas, veikimas be bendrininkų ir palinkimas į gerą draugiją — tie visi požymiai padėjo ponui Valentine įgyti gabaus paukštelio vardą.

— Ben Price žinojo Jimmy ipročius. Išstudijavo juos dar Springfeldo bylos metu. Toliau šuoliai, greitas išnykimas, veikimas be bendrininkų ir palinkimas į gerą draugiją — tie visi požymiai padėjo ponui Valentine įgyti gabaus paukštelio vardą.

— Ben Price žinojo Jimmy ipročius. Išstudijavo juos dar Springfeldo bylos metu. Toliau šuoliai, greitas išnykimas, veikimas be bendrininkų ir palinkimas į gerą draugiją — tie visi požymiai padėjo ponui Valentine įgyti gabaus paukštelio vardą.

— Ben Price žinojo Jimmy ipročius. Išstudijavo juos dar Springfeldo bylos metu. Toliau šuoliai, greitas išnykimas, veikimas be bendrininkų ir palinkimas į gerą draugiją — tie visi požymiai padėjo ponui Valentine įgyti gabaus paukštelio vardą.

— Ben Price žinojo Jimmy ipročius. Išstudijavo juos dar Springfeldo bylos metu. Toliau šuoliai, greitas išnykimas, veikimas be bendrininkų ir palinkimas į gerą draugiją — tie visi požymiai padėjo ponui Valentine įgyti gabaus paukštelio vardą.

— Ben Price žinojo Jimmy ipročius. Išstudijavo juos dar Springfeldo bylos metu. Toliau šuoliai, greitas išnykimas, veikimas be bendrininkų ir palinkimas į gerą draugiją — tie visi požymiai padėjo ponui Valentine įgyti gabaus paukštelio vardą.

— Ben Price žinojo Jimmy ipročius. Išstudijavo juos dar Springfeldo bylos metu. Toliau šuoliai, greitas išnykimas, veikimas be bendrininkų ir palinkimas į gerą draugiją — tie visi požymiai padėjo ponui Valentine įgyti gabaus paukštelio vardą.

— Ben Price žinojo Jimmy ipročius. Išstudijavo juos dar Springfeldo bylos metu. Toliau šuoliai, greitas išnykimas, veikimas be bendrininkų ir palinkimas į gerą draugiją — tie visi požymiai padėjo ponui Valentine įgyti gabaus paukštelio vardą.

— Ben Price žinojo Jimmy ipročius. Išstudijavo juos dar Springfeldo bylos metu. Toliau šuoliai, greitas išnykimas, veikimas be bendrininkų ir palinkimas į gerą draugiją — tie visi požymiai padėjo ponui Valentine įgyti gabaus paukštelio vardą.

— Ben Price žinojo Jimmy ipročius. Išstudijavo juos dar Springfeldo bylos metu. Toliau šuoliai, greitas išnykimas, veikimas be bendrininkų ir palinkimas į gerą draugiją — tie visi požymiai padėjo ponui Valentine įgyti gabaus paukštelio vardą.

— Ben Price žinojo Jimmy ipročius. Išstudijavo juos dar Springfeldo bylos metu. Toliau šuoliai, greitas išnykimas, veikimas be bendrininkų ir palinkimas į gerą draugiją — tie visi požymiai padėjo ponui Valentine įgyti gabaus paukštelio vardą.

Dėdė iš D.P.

Iš ryto ilgai miegame. Papratome tingininauti. Akys sunkios. Atsimerkia, pasitampal ir vėl saldūs sapnai...

— Dėl Dievo! Jūs susirgite miego liga! Galima ir sukirmyti taip ilgai bemiegant... Atsiliepti į dėdės žodžius pavojinga. Pradėsi su juo ir nebaigsi išgirdęs, kad ir pikta žodį, jis tuoj klausia:

— Kaip gerai išsimiegojai? — Dar žodis po žodžio ir dėdė Baltrus eina tiesiai prie reikalo.

— Klausyk, mielas vaike, ar kartais iš vakaro pas tave neliko truputis tabako? — Kai pypkėje ima smilkti dūmas, dėdė nervai atsisėdžia.

— Taigi! Nuostabi dalykai... Vos sumerkiau akis ir matau savo mažąjį berniuką. Netikiau. Tačiau mano mažasis Jonukas, vienplaukis, baltas marškinėlis, kaip angelukas, bėga tiesiai prie kiemą prie šulinio.

— Taigi! Nuostabi dalykai... Vos sumerkiau akis ir matau savo mažąjį berniuką. Netikiau. Tačiau mano mažasis Jonukas, vienplaukis, baltas marškinėlis, kaip angelukas, bėga tiesiai prie kiemą prie šulinio. Jis šaukia — „Mama, mama!“ — ir jo balsas skamba kaip sidabrinis varpelis.

— Taigi! Nuostabi dalykai... Vos sumerkiau akis ir matau savo mažąjį berniuką. Netikiau. Tačiau mano mažasis Jonukas, vienplaukis, baltas marškinėlis, kaip angelukas, bėga tiesiai prie kiemą prie šulinio. Jis šaukia — „Mama, mama!“ — ir jo balsas skamba kaip sidabrinis varpelis.

— Taigi! Nuostabi dalykai... Vos sumerkiau akis ir matau savo mažąjį berniuką. Netikiau. Tačiau mano mažasis Jonukas, vienplaukis, baltas marškinėlis, kaip angelukas, bėga tiesiai prie kiemą prie šulinio. Jis šaukia — „Mama, mama!“ — ir jo balsas skamba kaip sidabrinis varpelis.

— Taigi! Nuostabi dalykai... Vos sumerkiau akis ir matau savo mažąjį berniuką. Netikiau. Tačiau mano mažasis Jonukas, vienplaukis, baltas marškinėlis, kaip angelukas, bėga tiesiai prie kiemą prie šulinio. Jis šaukia — „Mama, mama!“ — ir jo balsas skamba kaip sidabrinis varpelis.

— Taigi! Nuostabi dalykai... Vos sumerkiau akis ir matau savo mažąjį berniuką. Netikiau. Tačiau mano mažasis Jonukas, vienplaukis, baltas marškinėlis, kaip angelukas, bėga tiesiai prie kiemą prie šulinio. Jis šaukia — „Mama, mama!“ — ir jo balsas skamba kaip sidabrinis varpelis.

— Taigi! Nuostabi dalykai... Vos sumerkiau akis ir matau savo mažąjį berniuką. Netikiau. Tačiau mano mažasis Jonukas, vienplaukis, baltas marškinėlis, kaip angelukas, bėga tiesiai prie kiemą prie šulinio. Jis šaukia — „Mama, mama!“ — ir jo balsas skamba kaip sidabrinis varpelis.

— Taigi! Nuostabi dalykai... Vos sumerkiau akis ir matau savo mažąjį berniuką. Netikiau. Tačiau mano mažasis Jonukas, vienplaukis, baltas marškinėlis, kaip angelukas, bėga tiesiai prie kiemą prie šulinio. Jis šaukia — „Mama, mama!“ — ir jo balsas skamba kaip sidabrinis varpelis.

— Taigi! Nuostabi dalykai... Vos sumerkiau akis ir matau savo mažąjį berniuką. Netikiau. Tačiau mano mažasis Jonukas, vienplaukis, baltas marškinėlis, kaip angelukas, bėga tiesiai prie kiemą prie šulinio. Jis šaukia — „Mama, mama!“ — ir jo balsas skamba kaip sidabrinis varpelis.

— Taigi! Nuostabi dalykai... Vos sumerkiau akis ir matau savo mažąjį berniuką. Netikiau. Tačiau mano mažasis Jonukas, vienplaukis, baltas marškinėlis, kaip angelukas, bėga tiesiai prie kiemą prie šulinio. Jis šaukia — „Mama, mama!“ — ir jo balsas skamba kaip sidabrinis varpelis.

— Taigi! Nuostabi dalykai... Vos sumerkiau akis ir matau savo mažąjį berniuką. Netikiau. Tačiau mano mažasis Jonukas, vienplaukis, baltas marškinėlis, kaip angelukas, bėga tiesiai prie kiemą prie šulinio. Jis šaukia — „Mama, mama!“ — ir jo balsas skamba kaip sidabrinis varpelis.

— Taigi! Nuostabi dalykai... Vos sumerkiau akis ir matau savo mažąjį berniuką. Netikiau. Tačiau mano mažasis Jonukas, vienplaukis, baltas marškinėlis, kaip angelukas, bėga tiesiai prie kiemą prie šulinio. Jis šaukia — „Mama, mama!“ — ir jo balsas skamba kaip sidabrinis varpelis.

HENRIKAS NAGYS

Rudens miškai

Šlana mano miškai gedulingai, tūkstancius rankų nuogų iškėlė dangun. Minia nuolankių ir rūščių maldininkų. Gleda mano miškai po rudens dangun.

Saulėtų lapų srovės liejasi žemėn. Aukso apsuostai puola po kojų man? Tai paskutinė šventė — liūdnų ir benamių, ir paskutinė medžių manų aimana.

Lapkrūčio lietūs plaus jų skeletus nuogus, — juodus nuodėgulus saulėtis šventės ugnim. Ir apkabinsiu raudodamas, juos, mano brėliu.

Ir glausiu savo sudegusią širdį prie jų širdies. Mano miškai, lepsnodami saulėje miršta. Rūšiniai skamba jų sievartinga giesmė.

Aš buvau sovietų biurokratas

VICTOR KRAVCENKO

Kadangi mano postas buvo taip arti viršūnių, aš girdėdavau daugybę dalykų, kuriuos buvo galima laikyti tiksliausia informacija. Kur spauda yra visiškai kontroliuojama, tokios iš lūpų į lūpas sklindančios naujienos yra labiau vertinamos. Aš girdėdavau kivičius tarp vadovaujančių asmenų, apie vieno pareigūno iškilimą, o antro pateikimą nemalonėn, pikantišką paties „Patrono“ pastabas. Aš sužinojau, kad Kaganovičius ir Andrejevas, abu Politbiuro nariai, vienas antro neapkenė ir nuolat pynė intrigas, stengdamiesi geriau įsitemkti Stalinui; kad Mikojanas ir Molotovas konkuravo, jam patikaudami; kad Mechlis, raudonosios armijos politinio skyriaus viršininkas, buvo tyliai pašalintas iš savo vietos, kadangi jis, būdamas žydas, buvo pasidaręs nacių propagandos taikynys tarp mūsų atsilikusių kareivių; kad Stalino mylimiausias sūnus Vasilijus nuolat būdavo pasakęs girtuokliavime bei merginų draugijoje ir mėgdavo pramuštgalviškai važinėti automobiliu.

Liuoslaikio plepalų svarbiausias objektas, aišku, buvo pats Stalinas. Jo kiekviena pastaba būdavo smulkiai išanalizuojama. Jo pomėgiai ir nemėgstami dalykai, jo sveikata, jo įpročiai ir silpnybės dvarikius labiau įdomiaudavo, negu karo pažanga ar pasaulinės revoliucijos likimas.

Aš sužinojau, kad Stalino „arkliukai“ yra šachmatai ir biljardas. Šiuos žaidimus jis mokėjo meistriškai. Aš taip pat sužinojau, kad jis proteguoja kaukazičius, t. y. gruzinus ir armėnus, prieš rusus ir, nors kaukaziečiai tesudaro mažą Sov. S-gos gyventojų procentą, jie yra įtakingiausi valdyje.

Mes žinojome, kad Stalinas turi silpnybę priežodžiams. Sudaręs sutartį su Hitleriu jis sutrumpino Politbiuro diskusijas apie įvykius, įterpdamas „savo mėgiamiausią pastabą: „Aš negarantuojau ar virals bus skanus, bet jis bus karštas“. Kartais kai būdavo perilgai kalbama, jis lengvai pastebėjo: „Apsversk žąsį, arba ji prisivils“. Kai kalbėtojas nušnekėdavo, jis mėgdavo pasakyti: „Tu baubi kaip darbo karvė, bet kur gi veršiuokas?“

Stalino artimieji tvirtai tikėjo, kad jis yra giliai prietaringas, ir atstikdavo, jog planus tekdavo pakeisti, kadangi pasirodydavo nepalankūs „ženklai“. Galbūt, būdamas savotiškiausias tarp diktatorių ir sėkmingų politikų, jis iš esmės yra vienišas vilkas. Jis pavėdavo užsidaromo ir mėgsta ilgai laikui užsitrakti, kad galėtų vienatvėje galvoti. Jis, gal būt, yra vienintelis iš Kremliaus viešpačių, kurio vardas retai turi ryšio su skandalais, kur įmaišomos baierinos, artistės, girtavimai ir panašūs dalykai, ir ko neišvengia kiti Kremliaus ponai.

Tie, kurie Staliną ilgai ir artimai pažįsta, sutinka, jog jis yra labai kerštingas, ir dar nėra žinoma, kad jis būtų atleides ar užmiršęs kokį nors įžeidimą. Jis ir save apsupo tokiais pat rūšies žmonėmis — smurtingais, neatlaidžiais ir be sentimentų. Stalino nepasitikėjimas jį supančiais žmonėmis, aišku, yra patalogiškas ir nedaro jokių išimčių net, esantiems jo malonėje. Ar Stalinas į kiekvieną iš jų žiūri, kaip į jau ruošiantį sąmokslą prieš jį, arba galintį tai padaryti, yra šiek tiek abejotina.

Valdžios pareigūnų grupė, kuriai aš priklausiau, turėjo daugiau atsakomybės negu galios. Mes stovėjome peraukštai, kad mums

būtų leista tai sumažinti, ką galėjo žemesnieji pareigūnai ir eiliniai tarnautojai, tačiau nebuvome pakankamai aukštai pakilę valdžios piramydėje, kad galėtume darba ir kalte nustumti ant kitų žmonių pečių.

Iš visų kryžių, kuriuos tekdavo mums nešti, sunkiausias buvo naktys be miego. Tokios savaitės, kada aš turėdavau daugiau kaip penkias valandas laisvo laiko per parą, buvo didelė retenybė. Didžioji dauguma mūsų įstaigos žmonių ir specialistų paprastai dirbdavo nuo 9 val. ryto iki 5 val. po pietų. Mano darbo diena prasidėdavo dešimta ar vienuoliktą valandą ryto ir baigdavosi tik tai trečia ar ketvirtą valandą sekančio ryto, o dažnai ir vėliau. Tik retkarčiais aš nuvogdavau vakarais keletą valandėlių, kurias praleisdavau su žmona. Prie progos aš surizikuodavau porą valandų nusausinti ant sofos savo kabinete, užsirašinėjęs duris ir telefoną pasidėjęs prie ausies, bijodamas būti nutvertas bemiegiant.

Aukštųjų Maskvos pareigūnų sąstatas ypač pasižymi savotišku darbo perkrovimu ant vieno žmogaus pečių. Stalinas paprastai savo darbo dieną pradeda apie 11 val. ryto ir dirba savo kabinete iki ketvirtos ar penktos val. Tada jis darbą pertraukia iki dešimtos ar vienuoliktos valandos vakaro, ir vėl dirba iki trečios ar ketvirtos val. ryto, o kartais ir ilgiau. Nakties metu atliekami reikalai yra visais atžvilgiais svarbesni už dienos meto darbą.

Sostinės pareigūnai savo gyvenimą reguluoja pagal ekscentrišką Stalino laikrodį. Lyg pagal signalą visa biurokratija iki savo aukščiausių viršūnių būdavo jau prie darbo, kai „Patronas“ pasiekdavo savo kabineta ir atsitraukdavo, kai jis išeidavo namo. Visas kraštas būdamas nuolatiniame telefono ryšy su vyriausiomis valdybomis ir labai jautrus jų nuotakoms, taip pat atsiliepdavo į šią tvarką. Ir iš tikrųjų visi atoslugiai ir potvyniai Rusijos įstaigų gyvenime buvo tvarkomi šio laikrodžio.

Mūsų Sovnarkome, pavyzdžiui, Pamfilovas ir Utkinas jau sėdėdavo savo vietose pirma, negu Stalinas pasiekdavo savo kabineta ir pasikeldavo, tik jam apleidus savo įstaigą. Aš pats stengdavau būti prie darbo, prieš atvykstant mano tiesioginiams viršininkams, lygiai kaip ir mano pagalbininkai jau būdavo savo vietose man atėjus į komisarijata. Aš niekuomet be specialaus leidimo negalėdavau pasitraukti nuo darbo, kol mano viršininkai nebaigdavo savo nakties pamainos. Tuo būdu paprastai mano darbo diena tęsdavosi 17 ar 18 valandų. Utkinas ir Pamfilovas buvo ištikimi, kad aš visuomet būsiu prie telefono, kai jie man paskambins, lygiai kaip Stalinas ir Molotovas buvo tikri, kad Pamfilovas bus prie darbo, kai jį iššauks.

Mūsų Sovnarkomas, kaip vykdomasis ir „kontrolinis“ valstybės gynimo komiteto organas, buvo atsakingas už didelę dalį visos karo gamybos. Dalis šito kolosališko darbo buvo sukoncentruota mano departamente. Simtai orderių, nutarimų, skundų ir parėdymų, pasirašytų Stalino ir jo artimųjų bendradarbių atsiradavo ant mano stalo. Aš buvau nuolatiniame sąlyty su visais komisarijais, fabriais, specialiais pramonės biurais ir regionalinėmis įstaigomis visame krašte.

Mano gyvenimas pasidarė krūva rūpečių dėl medžiagų, degalų ir darbo.

Pilną vaizdą apie mūsų karo reikmenų tragišką padėtį aš susidariau Aleksiejaus Kasyginas, vieno iš galingiausių Stalino padėjėjų, susauktos konferencijos metu. Konferencija buvo sukviesta 1 val. nakties Kremliuje. Kai įžengėme į Kasygino kambarius mes visi pasijutome nejaukiai. Sypsniai pranyko ir kiekvienas ištraukė į savo oficialią kaukę.

Mes atsidūriame didžiulame, aukštomis lubomis ovalo formos kambaryje. Kasyginas, kuris dėvi užsienietiškos mados drabužius, atsisėdė į pirmininko kėdę prie ilgo konferencijos stalo. Jis atrodė įtužęs ir jo veido išraiška liūdija apie nemiegotas naktis ir nuovargį. Į mūsų pasisveikinimus jis atsako trumpu linktelėjimu.

— Sėskitės, — jis sukumanduoja. — GVIUK viršininkas daro pranesimą. GVIUK yra sutrumpintas pavadinimas maršalo Vorobjovo vadovaujamo departamento, kuris tvarko karines parangas. Ta aplinkybė, kad į maršalą nebuvo kreiptasi vardu ir titulu, mūsų nedžiugina: Kasyginas yra blogeje nuotaikoje.

Maršalas Vorobjovas kalba apie 15 minučių iš užrašų lapelių. Jis cituoja eilę skaitlinių. Suminimi trūkumai sudaro tamsų vaizdą: nėra motorinių valčių ar paruoštų tiltų persikėlimams per upes, nėra minu, kad būtų galima sulėtinti priešo slinkimą, nėra motorizuotų remonto dirbtuvių. Pėstininkams trūksta net kirvių ir kastuvėlių. (Kasyginas sėdi akis įbedęs prieš save ir dega nekantrumu ir susierzinimu). Maršalas tęsia toliau, bet ir jo jausmai išsiveržia pro jo kairiąją kaukę.

— Žmonės fronte miršta tūkstančiais kiekvieną minutę! — jis susunka. — Kodėl mes negalime jų aprūpinti pačiais reikalingiausiais dalykais. Pavyzdžiui: aštuonis kartus draugas Stalinas asmeniškai buvo įsakę aprūpinti kariuomenę žibintais, bet frontas dar negavo nė vieno. Aš apkaltinu save ir jus, draugai, kurie valdote pramonę, fronto kareivių vardu.

— Apie kokius žibintus tu čia kalbi? — paklausia Kasyginas.

Vienas pulkininkas iškelia žibalinę lempą — metalinę dėžutę su stiklais, iš bėdos teįmanomą naudoti.

— Ir mes negalime pagaminti tokio menkinio? — piktai užrinca Kasyginas.

Atsitinka, kad aš susiduriu su šiuo reikalu. Aš paaiškinu, kad žibintų gamyba yra sustojusi, kadangi mes visiškai neturime metalo; reikiama masinų ir tinkamos rūšies ir kokybės stiklo.

— Silas kriterijus turi baigtis. — Kasyginas daužo į stalą. — Žibintai turi būti pagaminti. Karo reikmenis reikalinga sutvarkyti kaip draugas Stalinas liepia! Sonsinai, kalbėk!

Statybinų medžiagų komisaras, aukštas liūdnos išvaizdos vyras, kalba beviltiškai ir monotoniškai. Jo darbas yra tikrai nedėkingas Krasnojarsko mašinos randasi blogame stovyje, jėgainės nedirba, visiškai nėra kvalifikuotos darbo jėgos.

Valanda po valandos visų nuotaika darosi vis niuresnė. Kiekvieno komisaro pranešimai prislėgti ir pilni desperacijos. Mašinos, me-

džiagos, transportas pradeda visus smaugti. Kasyginas nebestato daugiau klausimų. Jis tik rėkauja, duoda įsakymus, daro užrašus ir su nieku nebesitaria. Mes žinome, žino taip pat ir Kasyginas, kad visi suminimi trūkumai yra realūs dalykai, o stebūklų padaryti niekas iš mūsų negali.

Vienu metu suskamba telefonas ir Kasyginas iš esmės pasikeičia: pasidaro švelnus ir nuolankus. Atrodo, kad pažįsta signalą.

— Taip, Juozapai Visariovičiau... Iš tikrųjų... Tai bus padaryta!...

Stalinas! Šturpo banga perlieja mus visus. Mes sėdime tyūs ir suakmenėję, kaip statulos, iki Kasyginas pakabina ragelį. Trunka iššios penkios minutės iki jis vėl atgauna lygsvarą, ir jam sugrįžta pikta nuotaika išaukinėti ir koliotis.

Kai mus atleidžia, jau yra 4 val. 30 min. ryto. Mes buvome aprėkti ir karališkai išplūsti; tokios kolijomios scenos vyrauja aukštuosiuose sovietų valdžios sluoksniuose ir jos dažnai yra vienintelis dalykas, kuris prikišamai primena tos valdžios „proletarinę“ kilmę. Kiekvienam buvo užkrauta eilė įvairių reikalavimų. Mes visi žinojome, kad tuos pareidymus įvykdyti yra neįmanoma, kad tai reikalautų išpausti iš mūsų pramonės pasukutinį prakaito lašą.

Aš dalyvavau tuosiuose tokių konferencijų, suauktų įvairių Stalino pagalbininkų. Procedūros, nuotakos, reikavimai ir grasymai visada būdavo lygiai tie patys.

Mano visos pastangos kokių nors būdu pagaminti nors paprasčiausių reikmenų kariuomenei buvo beviltiškos. Ir aš aiškiai sužinojau kokios neišpasakytos vertės buvo, pagal skolinimo-nuomavimo įstatymą, iš Amerikos gauti ginklai, medžiagos ir mašinos — jos mus pasiekė kiek vėliau — ir kiek tai prisidėjo prie pergales. Pas mus-visko trūko.

Aš niekuomet neužmiršiu tos nakties, kada vienas raud. armijos generolas sėdėjo mano istaigoje ir, su asaromis akyse, maldavo žirklių spygliuotoms vieloms karpyti. Tūkstančiai mūsų kareivių buvo nuvaryti į skerdynes vien dėl tokių paprastų dalykų trūkumo. Jo akivaizdoje aš paskambinau Maskvos komisarams ir mūsų miesto fabriams. Bet ką galėjo pagelbėti aimanis ir grasymai, jeigu fabrikai neturėjo reikalingiausio plieno, įrankių ir mašinų.

Arkiilams pasagos vėl buvo priežastimi nesibaigiančių konferencijų, skambinimų telefonais ir galvų laužymo. Vienu metu mes buvome kariuomenei davę kelis tūkstančius primityvių mokyklinių kompasų, kurie buvo taupiai išdalinti visuose frontuose. Tuo reikalu Stalino pasirašytas įsakymas reikalavo 50.000 karo lauko kompasų, bet reikiamo magnetinio plieno nebuvo.

Sie įsakymai, mane pasiekiantieji iš viršaus, dažnai būdavo isteriški. Reikalavimai svarbiausių dalių tankams, arba gvyvinių reikmenų aviacijai, pasirašyti Stalino ir dar jo vieno ar kito sekretoriaus, nedviprasmiškai grąsindavo negailestingomis bausmėmis:

„Šio įsakymo įvykdymo priežiūra yra pavesta Valstybės Kontrolės liaudies komisariui draugui Popovui. Kiekvienas, kuris pasikešins sulaužyti šį įsakymą, nežiūrint kas jis bebūtų, turi būti griežtai patrauktas atsakomybėn (tai reiškė atleidimą iš užimamos vietos ir atidavimą karo tribunolui), ir apie tai turi būti pranešta man“.

(B. d.)

ALOYZAS BARONAS

Prakeiktos naktys

Rugpjūčio 31 d. Jau visas mėnuo, kai mes kankinamės ir su daug kuo apsipratome. Tikrai, žmogus iš visų gyvių kančiausias. Mūsų ausys apkurto, ir mūsų rankys pasidarė ne tokios jautrios. Mūsų rūdų kruvinos pūslės sukietėjo, ir mūsų nugaros įgavo jaučio odas. Mes jau nebegirdime keiksmazodžių, mes nebesijaudiname užgauliojami, mes nebe taip pavargstam dirbdami ir pirštų nebegraujiam mušami.

— Kad žinotumėm kas dedasi su namiškiais, galėtumėm dar kentėti, — sakydavom dažnai.

Taip rugpjūčio 31 d. mes einam, kirtę mišką. Mes velkame sutinusias kojas, ant kurių kada ruoja nuo miško darbų baisiai suplyšusios kelnės, ir kalbamės, kad jau penkeri metai, kai tęsiasi karas, gamindamas lavonus ir didvyrius, kurdamas kažkokią tikrai naują Europą, griaudamas visa, kas buvo sena ar nauja, vertinga ar brangu. Mes prisimenam, kad diena vėliau prisidėdavo mokslas Lietuvos mokyklose, ir mums atrodė, lyg prieš kelias dienas, lyg vakar, mes susirinkdavom į bažnyčią, į klases pradėti naujų mokslo metų.

Išeinam iš miško ir einam tiesiog per „specialistų“ blogai nukapotus laukus. Užpakaly mūsų pasigirsta ūžesys. Mes pakeliam galvas ir matom: tiesiog ir mus, Sakių kryptimi, skrenda keliasdešimt rusų bombonešių, o virš jų, mėlynėje, nardo balti naikintuvai. Mus perdaug jau nukankino vokiečiai, kad mes bijotume bolševiko. Mums lėktuve sėdįs mongolas ne toks baisus, kaip čia su mumis einas žiaurus arijas, bet mes bijom bombų ir gulamė ir groivius. Eskadrilė seka eskadrilę, mes keliamės, einame ir grūname.

— Krūvomis negulti, — sako mums, bet gulame vienas prie kito. Aš laikau netoli vieno kasėjo, atsargos leitenanto, manydamas, kad jo karo mokslas, čia gali ką pagelbėti. Lėktuvai mūsų neklūdo, jie daužo Sakius ir mes matome, kaip veržiasi aukštyn tiršti dūmai.

Vakare mes girdime, kaip groja „Stalino vargonai“ ir, kaip stengiasi atsilyginti vokiečių minosvaidių. „Teks pasijudinti iš čia“, nusprendžiam ir patenkinti sugulam daržinė. Už daržinės stovi vokiečių artilerija ir per mūsų galvas laido sviedinius. Nekokia muzika miegui, bet mes apsipratome ir nebesijaudiname. Šiandien mane mėsininkas vėl atleido ir ryt nereikės eiti kirsti to prakeikto miško. Aš guliu laimingesnis negu visada.

Bet, ateina sargybinis ir praneša, kad reikalingi nakčiai budėti žmonės. Pasirodo, anksčiau keletai pabėgus ir vokiečiams pagrasinus, kad bus šaudomi pasilikusieji, kažkas pasiūlė, kad sargybas eitų patys lietuviatai-tada niekas nebegąs, nes budinčiam lietuviui teksią atsakyti. Nelaimingam bailaus kvailio pasiūlymu vokiečiai baisiai susižavėjo ir pradėjo dienomis nukankintus žmones kankinti naktimis. Aš atsikeliu ir sėdžiu ant daržinės slenkščio. Aplink daržinę vaikšto patrulis. Kautynės dar tebevyksta. Aš mintimis meldžiuos už namiškius, bet mano maldą nuolat trūkdo įkyrios mintys. Visi mano artimieji liko Lietuvoje. Gal jie jau čekisto nagauso... O aš esu kankinamas čia ir nežinau, kada ir kaip viskas baigsis. Dieve, ar dar bėpamatysiu savuosius?...

Rytą mano grupė išeinam nuo vakarykščio bombardavimo užsidegusio pušyno gesinti, kiti išeinam vėl į tą patį pragarą — mišką. Aš lieku ir su rusėmis skuto bulves. Negali čia nė ligonis būti be darbo.

Mūsų sodyba šalia kelio, ir mano pyktį ir nerimą didina vėl iš naujo pradėję skristi lėktuvai. Jie vienmotoriai, panašūs į juodvarnius, skrenda, mėto bombas, ir aplink nuosvirimo dunda miškas ir laukai. Žiūriu ir virėją puskarininkį. Šis, pamatęs lėktuvus, šoka per tvorą ir tupia į mažą apkaselį. Aš stebiu lėktuvus bei vokiečių laikymąsi ir, kai apsidairau, nebėra vietos apkasė. Rusės ir vokiečiai susėdę apkasėly, beveik vieni ant kitų. Aš prisiglaudžiu prie tvarto sienos ir

stebiu. Galėčiau pabėgti, bet gretimas miškas pilnas kariuomenės. Ach, prakeikta baimė! Tik vėliau supratau, kad laisvės norįs žmogus neturi bijoti mirties.

Sugrįžta mišką gesinusi grupė ir pasakoja, kaip teko dirbti bomboms ir skeveldroms švilpiant. Sakiuose verda kautynės.

Sekandį dieną mus pakelia, bet tuojau nuskamba komanda: „Toliau gulėti“. Iki pietų prasitrunkom po kiemą. Apsiprausiam ir išgaudome užtes. Frontuose tylu. Kalbamės su naujai atvarytų žmonių būriu. Jie stovėjo Kregždaičių kaime, bet dabar atvarė į mūsų šį prakeiktą būrį.

Aš ieškau pažįstamų ir randu brolio bendradarbį. Po pietų rikiuojamės. Vokiečiai palaidei keiksmazodžių serija, vartoja sunkiai ištariamą rusišką matušką, šaukia, vadindami mus prakeiktais lietuviams, ir stumdo šautuvu buožėmis.

— Eisim lavonų laidot, daug vakar pramušė rusų, — sako sargybinis. Padidinamas sargybinų skaičius, vadinasi, kad negalėtume pabėgti.

Išeinam. V. kažkur rado „Vilnonę suknelę“. Aš ją buvau skaitęs ir siūliau jam perskaityti. V. ja susižavi ir sako: „Aš ją visada nešiosiuosi, ji bus mano talismanas.“

Jis eina be kepturės, be palto, su duonos riekiute kišenėje ir su „Vilnonę suknelę“ rankoje. Eina keliu skaitydamas per pavargusių kojų keliamas dulkes. Prie jo prieina raštininkas Wolfgang, buvęs studentas, ir klausia, ką skaito.

— Henry Bordeaux, prancūzas, žinai? — klausia jo V.

— Ne, nežinau, — atsako jis. V. tik todėl ir klausė, nes-tikejo, kad jis nežinos. Ką jis galėjo žinoti, „Mein Kampf“ beskaitydamas.

— Anglai jau prie Paryžiaus, — tęsia kalbą V.

— A, nesvarbu frontas — prie Paryžiaus ar už Paryžiaus. Svarbu, kad ne Vokietijos.

— Tuoj bus Vokietijos, ir ką jūs tada darysit? — sakau lietuviškai.

— Tuoj bus Vokietijos, ir su malonumu kirsime jūsų sodybas, — priduria kitas.

Tamsu. V. įkiša knygą į kišenę. Pro ausis lekia kulkos, ir aš meldžiu Dievo, kad jos

ir toliau taip neužkliūdamos lėktų. Tolumoje švystčioja raketos. Raudonos ir žalios. Aukštai ir žemai lekia šviečiančios kulkos ir kelias sekundes neušviečia daiktus ir žmones. Dugelis mūsų pirmą kartą tokiose iškilimėse, ir per dažnai lankstomės, kulkom švilpiant, Einamę per visai sugriautą Sakių miestą. Naujoji bažnyčia sudaužyta, namai išdėgę ir išplėti. Gatvėse vien vietos, skardos, akmenys, šukės ir dulksės. Keli kasėjai, tarp jų ir Vyta, eina basi. Jie piaustosi kojas į skardas, daužo į akmenis. Vyta griežia dantimis, verkia, juokias ir keikias. Kažkas įspančioja į vielas ir grūna. Mes garsiai kvatojames. Praeinam Sakius. Kulkos dažnėja, mus veda vis tolyn. Suteimo.

— Cia nebeįmanoma rūkyti! — pakartoja lietuviškai vokiečio įsakymą V. Brendame iš kelio avių laukan. Bet čia prasideda ginčai tarp savųjų. Vos tik uždraudus rūkyti, rūkoriai traukia cigaretes, sūka į laikraštį tabaką, kemša pypkes, žybcioja žiebtuvėliais ir degtukais.

— Gana rūkyti, čia joks žaidimas! — rėkia kažkas.

— Nerūkyk jei nenori! — nusikeikia rūkoriai ir skėlia žiebtuvėliu.

— Nerūkyt, vėrdamtes Volk! — rėkia puskarininkis, užtraukdamas dūmą. Mes tebeeinam avių lauku. Dalį mūsų pakelia čia kasti. Kulkos dažniau skraldo, ir rūkoriai pradeda susiprasti. Ir visada, kai tik pavojaus zona, taip ir pradeda visi rūkyti. Vėliau aš supratau, kad juo arlyn į frontą, tuo labiau jaudinamasi, tuo labiau norisi rūkyti.

Pagaliau visi kasame. Gavau iškasti apkaselį ir skubiai metu žemės į tą pusę, iš kurios daugiausia šaudoma. Iškasu ligi kelių ir atsikvepiu. Artilerijos ar kulkosvaizdžių ugnų turio šiokią tokią prieglaudą, „Specialistai“ piana vasarą, ir mes jiems nepavydim. Mėnesieną. Dalgiai skamba ir blizga. Kiekvienas nori, kad būtų lengviau piauti ir pusto dalgi. Visi pusto ir visi vienas kitą keičia, kad neskambintų pustyklėmis. Mus, kasančius irgi nervuoja šie šienaplūtės garai. O jeigu taip išgirs bolševikai ir, vietoj dalgų muzikos, pasigirs „Stalino vargonai“?

(B. d.)

D.P. vaikai pas amerikiečius karius

Schweinfurto liet. stovyklos vaikai jau keletą dienų prieš šventes žinojo, kad yra kviečiami į amerikiečių karių dalinį, kur Kalėdų švenčių proga jiems bus parengta egliutė ir dovanų. Be abejojimo kiekvienas galvojo ir apie gerąjį Kalėdų Senelį iš tolimos Amerikos. Ir neapsirikio.

Pirmą Kalėdų dieną karinės amerikiečių mašinos iš stovyklos išvežė 30 berniukų ir mergaičių, vadovaujamų pr. mok. vedėjo, pas save. Tik atvykus, vaikus globoti pasiėmė Amerikos lietuvaite p-lė Irena Janukaitytė, kuri visą laiką jais rūpinosi ir džiugėsi. Tuoj pat atsirado saldainių, pyragaičių ir kitų skanumynų. Vaikučiai, paprašyti ten pat esančių karių ir p-lės Irenos, žaidė, dainavo, šoko ir nekantriai laukė Kalėdų Senelio, kuris neužilgo, labai puošniai apsirengęs, atėjo. Didžiausi krepšiai slėgė jo pečius, o jis buvo toks senas ir toks žilas, kad, gal būtų, ir eiti toliau nepajėgė, todėl dovanas visas išdalinė čia esantiems vaikučiams ir kariams. Kiekvienas gavo po šventinį paketėlį. Bet to dar negana. Amerikiečiai jiems duotas paketėlius, paėmė tik cigaretes, visus išdalinė svečiams. Paskum, tiek vaikučiai, tiek kariai bendrai linksminosi ir žaidė. Nuotaika puikiausia, kaskart vis dar pakeliama p-lės Janukaitytės ir draugiškų, vaikus mylinčių karių. Vaikai atsidėkodami savo globėjams, jiems pažaidė, padainavo ir pašoko, tuo suteikdami daug pasigėrėjimo kariams, o ypač gerąjį Amerikos lietuvaite. Dvi valandas užsitęsęs pobūvis baigėsi. Patenkinti buvo tiek vaikučiai, tiek šeimininkai. Praleistų valandėlių amžinam prisiminimui padaryta keletas nuotraukų su p-lė Irena, su Kalėdų Seneliu, su kariais ir Amerikos Raudonojo Kryžiaus sesutėmis, visą laiką motiniškai globojusiomis vaikučiais.

Vėl tos patios mašinos pajuda iš dalinio rajono. Atsisveikinimui pakyla vaikų raudonės, pilnos įvairiausių dovanų dovanėlių. Kariai ir visas R. K. personalas savo mažuosius švenčių svečius atsisveikina. O kada vaikai už viską padėkoja bendru angliškų šūkių, karių rankose mirga nosinės ir kepurės. Garsų atsisveikinimo šūkių lydimi vaikai grįžta į pilką stovyklinį gyvenimą, nors keletą valandėlių pagyvenę bendrame Kalėdų džiaugsmo, šventinėje nuotaikoje ir gražių, Tėvynėje praleistų Kalėdų prisiminime.

Gruodžio mėn. 28 d. tą patį laimę, džiaugsmą ir rūpestį pajuto stovyklos patys mažieji. Taip kaip ir pirmą kartą 80 mažųjų nuvažiojo į vietos amerikiečių Raudonąjį Kryžių. Ten jie buvo maloniai sutikti, gausiai Kalėdų Senio apdovanoti ir pradžiuginti. Atsidėkodami, kiek mokėdami, jie stengėsi padainuoti, pažaisiti ir kūdikišku juoku kariams priminti šią dieną jų tolimose tėvynėse. Dalindamiesi, jų širdelėse netelpantiais išpučiais mažieji grįžta namo.

Reikia pastebėti, kad tiek kariai, tiek Amerik. Raud. Kryžius ir Schweinfurto DP stovyklos direktorius p. Stuart H. Cary ir Welfare Officer p-lė Carmen Orgozzo vaikučiais rodė didelį susidomėjimą ir visoklariausią paramą, suteikiant šiuos puikius pobūvius. Vyf.

„SARŪNO“ PRANEŠIMAS

Reprezentacinė krepšinio komanda „Sarūnas“ praneša, kad nuo 8. m. gruodžio 18 d. p. Edmundas Venglianskas komandoje jokių pareigų nebeima. Visais reikalais prašome kreiptis į komandos reikalų vedėją S. Mackevičių sekančiu adresu:

Kempton (Allg.) Schloßkaserne (Lituaisches Lager) Block II, 75 kamb.

S. Mackevičius, Reikalų Vedėjas.

Padėka

Pontus A. Norbatui, paaukojusiam Lietuvos Raudonajam Kryžiui stambiają auką — 1000,— RM., reiškiame padėką.

LRK Schweinfurto Skyriaus Valdyba

Kryžiažodis

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									

Gulsčiai: 1. Muzikos instrumentas. 2. Populiarios italų dainos pradžia. — Miestas Suomijoje. 3. Maisto produktas. — Muzikos rašmuo. 4. Daugybė. — Gaida. — Klausiamasis žodėlis. 5. Jazz'ui būtina instrumentas. 6. Sunkiai išnakinama. — Bombos rūšis. 7. Jungtinių Valstijų sutrumpinimas. — Medžioklės deivė. 8. Jungtukas. — Amerikos lietuvių draugijos pavardė (sutrump.). — Skandinavų legenda. 9. Poeto posmai. — Neigimas. — Taip vadina lordus. 10. Stalino vietininkas Jugoslavijoje. — Miestas Japonijoje.

Staičiai: 1. Muzikos veikalo baigmuo. — „Peer-Gynto“ suitos autorius. 2. Visur tinkas muz. instrumentas. — Muzikinis terminas (sutrump.). 3. Instrumentas vartojamas simfoniniuose orkestruose. — Kiničio vardas. 4. Gaida. — Lietuvos upė. — Vos. 5. Voltaire veiklas. 6. Muzikos veikalo forma. — Muzikinis terminas. 7. Šių dienų išradimas. — Tonacija. 8. Kamerinis instrumentas. 9. G. Verdi opera. — Ta. — Jungtukas. 10. Menas (lotynų k.) — Būna gaili, karti, tili, o bendrai — suroka. A. M.

Kryžiažodžio iš T. G. Nr. 52 spendimas

Gulsčiai: 1. Utena. 4. Barka. 7. Rikša. 8. Rodos. 9. Skat. 12. Alsa. 14. Ar. 15. Mova. 16. Mazin. 19. Ošimas. 20. Amen. 22. Na. 23. Alba. 26. Zosė. 28. Smėly. 29. Stoka. 30. Skalė. 31. Elada.

Staičiai: 1. UNRRA. 2. Erkės. 3. Aras. 4. Bart. 5. Radio. 6. Austa. 10. Kazino. 11. Arimas. 13. Amon. 15. Misa. 17. Aš. 18. Na. 20. Ausis. 21. Elena. 24. Luoba. 25. Ataka. 26. Zylė. 27. Estė.

Studentų atstovų suvažiavimas Frankfurte

Lietuviai studentai Vokietijoje, geresniam ryšių palaikymui, bei savo reikalų gynimui, yra pasiskirstę keturiems rajonams, kurių vienas, apimdamas 8 universitetus su 600 lietuvių studentų, randasi Frankfurte.

Gruodžio mėn. 13 d. šių universitetų atstovai buvo suvažiavę Frankfurte, aptarti studentams aktualių reikalų ir išsirinkti naują rajoninį atstovybę.

Suvažiavimas, priešingai Augsburgio suvažiavimui, nežūrint ideologijų skirtumų, praėjo draugiško darbo nuotaikoje. Suvažiavime buvo pasitarta studijų, mokslo priemonių ir pašalpų klausimais, bei išklaudyta universitetų atstovų pranešimų. Dr. V. Jasaitis padarė pranešimą apie šių dienų padėtį ir ateities perspektyvas. Suvažiavimas pasveikino Vilią, Liet. Raud. Kryžių, Balto Igaliotinį J. Makauką, Tremtinių Bendruomenės Komitetą ir keletą vokiečių profesorių, nuširdžiai padedančių lietuviams studentams. Naujosios rajoninės liet. stud. atstovybės pirm. yra stud. ekon. J. Vildzius. AI-

SVIETIMO VALDYBOS KNYGŲ LEIDIMO KOMISIJOS PRANEŠIMAS

Pranešame autoriams, leidėjams ir mokyklų vadovybei, kad yra jau parengta spaudai spausdinami arba išspaudinti šie vadovėliai ir kt. bendrojo pobūdžio knygos:

Leonardas Žitkevičius „Saulutė debesėliu“ eilėraščių rinkinys vaikams (spausdina „Giedra“ Kassel).

K. Meskauskas, „Stenografijos vadovėlis“ (Ansbache).

Maironis, „Pavasario balsai“ (leidžia L. Visminas Schweinfurte).

M. Bevarskas, „Klajūnas“, novelių rinkinys (Schweinfurte).

Alf. Sešplaukis, „Vokiečių kalbos skaitymai“ (aukštesn. gimnazijų klasiems).

Dr. J. Baly, „Lietuvių folkloristika“ (ieškomas leidėjas).

Prahas Pauliukonis, „Naujųjų amžių istorija“ (spausdina „Giedra“ Kassel).

A. Ribskio parengtas lietuviškas žodynelis prie Chamberse English History. Sviat. Vald. Knygų Leid. Komisija

Dietai kronika

Gruodžio 29 d. vietos sporto klubo „Garsas“ stalo tenisistai laimėjo prieš pajėgiausią Schweinfurto apygardos vokiečių TV. Oberndorf komandą 5:4 pasekme.

Sausio 3 d. Lietuvos Tautinis Ansamblis, vadovaujamas Gasp. Veličkio iš Stepo Sodeikos, Schweinfurto igulos amerikiečių kariams ir lietuvių stovykloms gyventojams „Kugel-Fischer“ salėje duos koncertą ir vaizdelį „Joninės“.

Sausio 4 d. tas pats ansamblis lietuvių stovyklos gyventojams stato Gasp. Veličkio 2-ųjų veiksnių muzikinę pjesę „Nemunas žydi“.

● Margumynai ●

Temperatūra, kurioje įmanoma gyvybė

Kaip žinoma, gyvulių gyvybė lygiai kaip ir augalų negali pakelti nei per didelio šalties nei dar labiau karščio. Bet tos temperatūrinės ribos, kuriose gyvenimas galimas, iš tikrųjų yra išsiplėtusios kur kas toliau, negu priprasta manyti. Yra žinoma, narvelio proteplazma prie temperatūros nuo 49° iki 50° Celsijaus žūva. Tas turėtų rodyti, kad ir patys gyvuliai prie tokios temperatūros turėtų žūti. Bet šaltakraujai gyvuliai, ypatingai žinduoliai, turi daug galimumų savo kūno temperatūrą reguliuoti. Oras gali būti daug karštesnis negu 50°, bet nepriklausomai nuo jo gyvulio kūno temperatūra pasilieka pirmą kartą. Delta kad žmogus prakaituoja, gali jis pernešti tvankią pietinių kraštų temperatūrą.

Pas šaltakraujus gyvius kūno temperatūra keičiasi priklausomai nuo oro temperatūros. Jei oras arba vanduo atvėsta, tų gyvūnų kūno temperatūra irgi nuopula. Salant jų kūnai persala ir pasidaro kieti. Tokiame stovyje jie gali užlaikyti gyvybę net prie didžiausių šalčių. Varię galima taip sušaldyti, kad jos kojelės tratės kaip sausi šakalukai, o tarp raumenų ir odos rasis ledo kiodai. Bet jeigu ją pamažu vėl atšildyti, ji gali toliau gyventi. Bendrai galėjimas perėti šaltį priklauso nuo kiekio vandens, kuris gyvio kūne randasi. Vabzdžiai menkiausiai šalčio užmušami, bet jų kraujinėliai, labai maža vandens turėdami, labai gerai perneša didžiausius šalčius. Silko kirminų kraujinėliai perneša dirbtiną žemą temperatūrą iki 40° Celsijaus. Paprastas vištos kiaušinio geltimas užlaiko gyvybę iki 53,55° Celsijaus, išsausintas (išdžiovinatas) net nuo 160° iki 170°. Tie patys reiškiniai pastebėti augmenijoje. Augmenys turintieji daug vandens, labai jautrūs šalčiams. Bet avių šaknyse nenustojta galimumo duoti daigus net po to, kai jos randasi dirbtinėje temperatūroje 200° Celsijaus šalčio. Jos lygiai taip pat gerai pakelia iki 120° Celsijaus karščio. Bet taip pat ir žemesnieji gyviai pakelia labai aukštas temperatūras, net kada jų kūnuose randasi daug vandens. Vienas mokslininkas palaikė keletą sraigčių temperatūroje iki 150 šalčio, ir kada po to jas atšildė, jos pasirodė esančios gyvos. Ir tik viena, kurios kevalas buvo plyšęs, mirė. „Vienybė“

Paieskojimai

Petravičiėnė Ona, gyv. Bellevue Alta, Canada, ieško Dobilo Jono, Dobilienės Kunigundos, Dobilaičės Matildos; Petravičių Jono, Juozo ir Pijūso iš Ploriškių km., Sintautų valst. ir Anušaičių Kazimiero ir Antano iš Puodžiūku km. Sakijų vals.

Juozas Budreika, gyv. Pasingworth East Camp, Cross in Hand Near Vokfield, Sussex East, England, ieško brolio Aleksio, gyvenusio Kaune ir brolio Bernardo, buvusio transporto tarnyboje.

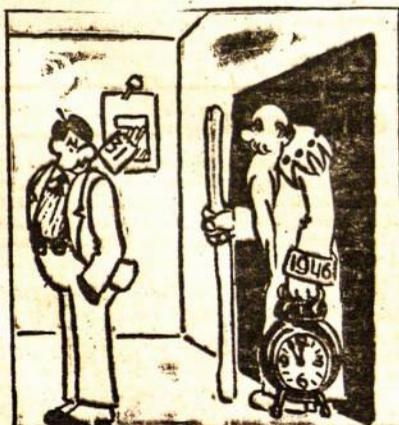
Krasnickas Vincas iš Šarabūdės (gyv. su Budreika), ieško brolių: Petro, Antano ir Kazio.

UNRRA-os Paieskojimų Įstaiga, Arolsen b. Kassel, ieško sekančių asmenų:

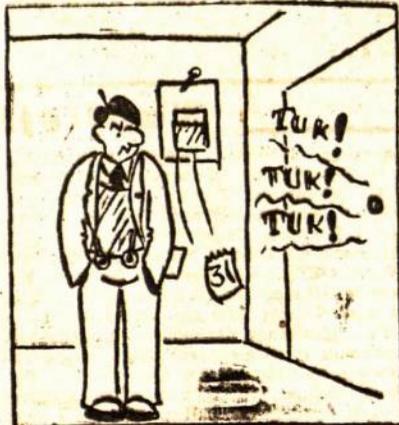
- Bendoravičius Juozas, 40 metų;
- Bendoravičius Kazys, 46 metų;
- Bendoravičius Petras, 44 metų;
- Bergienė Eugenia, 46 metų, gyv. Prussia;
- Bertausius Kostas, 22 metų, gyv. Šiauliuose;
- Bervingienė Stefanija, 38 metų, gyv. Kaune;
- Bezilgis Juozas, 34 metų iš Eberode;
- Blienkevičius Pranas, 26 metų iš Seirijų;
- Bilėnas Vincėnt, 31 metų;
- Gomaitė Vanda, 20 metų, gyv. Tauragėje.

Piešiniai ir žodžiai St. Montvidėla

Rapolo DP Naujieji Metal...

Ko jums reikia, ko atėjot? Ko neduodat man ramybės, Atsiveikint dar norėjot, Tiek pridare mums sunybių? Būdami valdžioje savo — Net tris kartus skyringavot.

Po šimts pyptių, kas čia daro? Į duris kas baladojas? Ar nebus tam triukšmui galo, Vėl koks biesas atrūplioja! Ramiam žmogui per tas šventes Tiesiog nesmagu gyventi.

— Ponas Rapolai! Sveikuttai! (Man atrodo, kad supratot, Kad berniukas šis mašutis, Tai tikri Naujieji Metal!) Jums, kaip D. P. pillečiui, Adresą įteikt norėčiau. —

— Stai, Barbut, tau devintinė, Šturpas pagalvojus krato. Klek komisių ketina Dar pravest Naujieji Metal. Skyringuos, turbūt, kas diena Kol neišs D. P. nė vieno...

Licensed by ICD - Press Branch Office of Military Government for Bavaria * Licensee and Responsible Editor: Medardas Bavarskas * Printed by: Schweinfurter Druckerei u. Verlagsanstalt G. m. b. H. * Circulation: 2000 * Karinės Valdžios leista * Atsk. redaktorius: Medardas Bavarskas * Red. ir Adm. adresas: (13a) Schweinfurt, Franz-Schubert-Str. 14a * Ein. sąsk. Nr. 2943 Dresdner Bank Schwft. * Atsk. nr. kaina 1 RM

Maroko ir Tunisas laukia lietuvių...

FRANCŪZŲ ZONOJE GYVENANTIEMS DP SIŪLOMA VYKTI Į TUNISĄ IR MAROKO

Gruodžio pabaigoje Tūbingene lankėsi Tarpvyriausybinio Pabėgėlių Komiteto (IGRC) atstovai, tartis dėl galimo lietuvių tremtinių išvežimo į Šiaurės Afriką.

Šis komitetas globoja apatridus, bet neseniai yra gavęs pavedimą rūpintis ir DP emigracinius reikalais, ligi juos perims IRO. Komitetas yra nusistatęs kiek galima greičiau išvežti baltus iš prancūzų zonos, kur DP padėtis maisto atžvilgiu esanti blogiausia. Be to, manoma, kad baltai lengviau pavyksia suorganizuoti emigracijai. Jie, kaip energiškesni, lengviau būsią galima ikurdinti naujose jiems gyvenimo sąlygose.

Komiteto atstovai neseniai yra buvę Tunise. Jų supratimo, ten baltams iškūti esą rimtu perspektyvų. Tenykštės darbo sąlygos statybos, amatų ir pramonės srityse teikiąs geriausių vilčių uždarbiui. Eilinis darbininkas galis uždirbti nuo 250 iki 350 frankų dienai, o inžinieriams atlyginimas — 25.000—30.000 frankų mėnesiui. Geri pusbačiai kaštuoja 1500 frankų, restorane pietūs 50 frankų ir pan. Apšvieta, gyvenimas esąs dukart pigesnis kaip Paryžiuje, o uždarbis mažesnis tik trečdaliu.

Norintieji ten vykti turi jau dabar pradėti burtis ir ratelius ir pasirošti ateities darbiui. Pageidaujama, kad rateliai būtų ne vien organizuotai globali sudaromi, bet jei galima, kaip profesionali vienietai, kad nuvykę galėtų vykdyti darbo užsakymus. Svarbu, kad tokių ratelių vadovai būtų tinkami profesionaliam darbui vesti ir būtų geri savo srities specialistai. Jie gali būti pakviesti ir iš kitų zonų.

Tie tremtiniai, kurie dabar neturi aiškios specialybės, turi bet kokios išmokti ir profesškai pasirošti. Darbas statybose ir įvairiuose amatuose turi geriausių perspektyvų. Jų pradžioje turės imtis visi — inteligentai ir šiaip žmonės. Vėliau, pažinus vietos sąlygas, išmokus kalbą ir atitinkamai persiorientavus, bus galima gauti ir inteligentinio darbo. Tam tikslui Komitetas prašo organizuoti, kaip galima greičiau ir daugiau, praktiškų kursų. Jei kursams organizuoti ko nors trūksta, Komitetas žada skirti kreditų reikalingoms išlaidoms padengti. Profesškai suorganizuotoms grupėms jau dabar bus duodama proga dirbti čia vietoje, kad galėtų praktiškai parodyti, ką gali, ir patys pasitobulinti.

Pasirošiusieji bus vežami Komiteto lėšomis ir naujoje vietoje jo išlaikymą ligi išskirus.

Komitetas yra pasirošęs vežti tremtinius ir į bet kurią kitą kraštą, bet tuo tarpu praktiškai numatoma pirmon vieton į Tunisą ir Maroką. Komitetas turi vilčių, kad Kanada ir Amerika galinčios plačiau praversti duris tiems tremtiniams, kurie turi ten giminių. Tam tikslui Komitetas renka žinias apie tokius tremtinius ir yra pasirengęs padėti surasti gimines tiems, kurie su jais yra pasimete. Kadangi ne visos valstybės leidžia baltams

turėti savo konsulatų ir ne visos pripažįsta baltų pasus, Komiteto atstovai įvairiuose kraštuose perima jų konsularinį aptarnavimą ir nuo sausio mėn. pradžios pradės išdavinėti savo tarptautinius pasus. Gavę tuos pasus baltai nebus laikomi netekę savo pirmąsias pilietybes. Naujieji pasai senosios pilietybės neatims ir naujos nesuteiks. Tai bus Komiteto savo rūšies keičianės dokumentai, kuriuos visa eilė valstybių yra pripažinusi. Norintieji šiuos pasus gauti turės prancūziškai užpildyti po du egzempliorius: tam tikrą pareiškimą, kurį jie dalinami. Lietuvių jų galės gauti per vietos bendruomenių komitetus. Ten pat bus gaunamos, anketos turintiems giminių Amerikoje ir Kanadoje.

Sąlygoms vietoje ištirti jau veikia tremtinių įkurdinimo biuras stengiasi pasiūsti specialias komisijas į Tunisą ir Maroką. Atatinamą komisiją ruošiamasi pasiūsti ir į Belgiją, kuri susipažintų su darbo sąlygomis Belgijos kasyklose. Kaip žinia, neseniai pareikšta, kad jie susitarė su amerikiečių karine valdžia dėl tremtinių, daugumoje baltų įvežimo į Belgiją dirbti anglies kasyklose. Pietų Amerikoje organizuojama speciali komisija, kuri patyrinės tenykštės emigracines sąlygas.

St. D.

JAV karių nuomonės apie Sov. Sąjungą

Vienas Vokietijoje leidžiamas amerikiečių karių laikraštis savo skaitytojams buvo pateikęs klausimą: „Ką jūs manote apie sovietinę J. Stalino valdžią Rusijoje?“. Taipindamas atsakymus, laikraštis pažymi, kad tai neušviečia visiškai tiksliai esamos padėties, tačiau duoda gerą vaizdą, ką amerikietis kareivis šiandien galvoja apie Sov. S-gą.

Štai, vieno skaitytojo nuomone, Rusija, turėdama tokius milžiniškus žemės turto išteklius, turėtų valdytis taip, kad tais turtais galėtų pasinaudoti visas pasaulis.

„Aš manau, kad dabartinė Rusija padarė didesnę pažangą, negu ji būtų galėjusi atsiekti, carų valdoma. Komunistai padarė Rusiją vieną iš trijų pasaulio galybių“ — rašo savo atsakyme vienas korporalas.

Tačiau seržanto nuomonė skamba: „Man neatrodo, kad Rusijos valdymo forma būtų tokia pažangi, kaip demokratija. Rusijoje laisvės, tikraja žodžio prasme, nėra, ir kiekvienas ten dirba „valstybei“. Taigi, pragyvenimo lygis yra žemas“.

Toliau dar vienas skaitytojas pasisako, kad jis nesąs gerai susipažinęs su sovietine Rusija, bet užakcentuoja, jog asmeniškai tikrą demokratiją laikas geresne už bet kokį režimą pasaulyje. (gt.)

Studentai ir Amerika

(Atkelta iš 3 psl.)

riems gali tekti savo vietas užleisti. Tiems, kurie jau dabar bus profesorių kolegijos ir turtinai iš visų stovyklų ir kolonijų ir su turtiniais ir darbūsturnu užims vietas tu, kuriuos likimas pasuks į kitas sritis, bent kol jie bus ištrėmimo sąlygose.

Man kažin kodėl atrodo, kad Amerikoje gali pavykti vėjus mūsų studentus paimti į turtingas vietas ir ten juos mokyti, jeigu tas vėjus bus kurtomas ir praveistas mūsų Vilko organizuotomis pastangomis. Tam reikalingi profesorių kolegijos ir Vilkiui atšviešai sulau paskelbti Amerikos spaudoje atšvieškimus, nes reikalas eina apie esminiu kovotojų parengimą už mūsų ateitį. Labai gaila, kad profesorių kolegija dar nėra paskelbusi jokio atšvieškimo nei savo pasaulio kolegias. Iš sėdėjimo aruodų nepripilsi! Amerikos lietuviai plūša ir vągsta mūsų gerovę, reikia ir mums vargti savo labui, išnaudojant ir mekiausius resursus. Tik čia skelbiant ir tokius atšvieškimus reikia neužmiršti pagrindinių principų, kurie čia negalės būti apenkiami visai iš logiškųjų samprotavimų. Reikia tuoj priminti, kad profesorių kolegija ir Vilkas atšvieš atrėnkia iš įvairių sričių — ekonomistų, medikų, muzikų ir t. t., kurie darys garbę lietuvių jaunūmėn, bus stropūs ir darbūs. Antra, priminti, kad į socialines vietas bus atsiunčiami socialistiniai pažidū, o į katalikiškas — katalikiškų pažidū studentai. Amerikoje yra partinis susikristalizavimas, todėl galėtų ten, partiniu uolumu ir akcija praveisti. Tai būtų ir lojinga, nes katalikiškai šeimai nebūtų paranku auginti ir mokyti ne kataliką ir atvirksčial, arba iš Katalikų Federacijos pinigų finansuoti ateistus, o iš socialistų — ateitintikus. Tai sveika logika. Savų idejų šeimai visi jausis geriau ir nebus pažeista subtilioji šeimos pusė. Tokią akciją galima būtų pabandyti ir ne lietuvių amerikiečių spaudoje. Gal vis kokia žuvelė užkibtu. Jei nors kelio-liki ar kelioms dešimtims studentų tai pavyktu, tai jau būtų mūsų čia minėtų talentų grupėms džiaugsmo. Bandyti studijų titulu praplešti pro kvotas būtų geriau, kad tokiomis sąlygomis studijoms būtų praleidžiami be eilės, padarius Amerikoje žygius atitinkamose įstaigose. Gerasirdžių žmonių yra visur, o mes neturėdami daugiau nieko, kaip viltis, galime bandyti viską ir vėl turime bandyti.

Net poros ar keliu talentų globali jau tokia akcija apsimoka ir save pateisina, nes visur mes galime įlikti tik neefektingomis sumomis.

Mes būtume dėkingi, kad Amerikos spauda šiuos mūsų samprotavimus perspausdintu, juos užtardama ir pasiūlydama tokią akciją remti, arba sudarytų kokį organelį tokiai akcijai remti kartu darant pastangas Amerikos švietimo įstaigose ta sumanytą praveisti, išgaunant studentams studijų tikslais į Ameriką įvažiavimą privilegijuota tvarka. Amerikoje yra turtingų lietuvių (ir nelietuvių) bevaikių šeimų ir iš jų gali atsirasti su nuosirdžiais užsimojimais. Sudarydami vieną nelaimingos išvežimo šeimą mes turime vieni kitus remti ir čia į jokiais luksusines ceremonijas leisti, nebūtų prasmės. Kiekvienam, kas bet kokių titulu bus ištrauktas Amerikon, bus tik patarnauta ir pagerinta ateitis. Tokius atšvieškimus čia išdėstyti principais gali paskelbti ir studentų atstovybė su profesorių kolegijos ir Vilko pritarimais, prierašais, bet nereikia užmiršti, kad kuo skambesnė įstaiga skelbs, tuo bus geresnės pasekmės. Profesorių kolegija ex profeso čia galėtų ir būtų pareiga. Laukti, kaip visur, taip ir čia nėra ko, nes viskas „geriau anksčiau, negu vėliau...“ nes ir prie geriausių sėkmės visos formalinės procedūros pareikalauja laiko. Jei toji akcija ir neuođuotu norimų rezultatų, tai jį nepakenktu, nes mūsų studentijos vargai ir siekimai būtų išpopuliarinti ir daugiau į save atkreiptų dėmesio, o tas ir BALFA galėtų, kad ir miniatūriškai, ta proga pralinksminti.

Amerikos lietuviai ir taip an' mūsų neapyksta, nes mes visko prašom, o jie būdami geri, viską duoda žinodami, kad mes esame jiems dėkingi. Jeigu dar vieną šį dalyką paprašysim tai jie irgi padarys, ką jų išgalės leis.

Čia yra pačių studentų reikalas, todėl jie turi prašyti ir raginti ir Vilką ir profesorių kolegiją šią akciją užvesti ir ją organizuoti propaganda kurstyti, išbandant ir šita laime. Tokius atšvieškimus prof. kolegija galėtų išsiuntinėti ir visoms institucijoms, kurios rūpinasi užsieniečių akademikų ir studentų stipendijomis, kas turėtų ir kita mūsų reikalui prasme. Taip yra padarę, berods, lenkai Anglijoje.

Dr. Bonifacas Ramanauskas

Kalėdinė Popiežiaus kalba

Kūčiū vakare Popiežius Pijus XII per Vatikano radiją pasakė kalbą į viso pasaulio tautas, kurioje jis pabrėžė, kad pasaulis dabartinio metu yra nuolatiniame naujo karo baimėje. Tiesa, valstybių vyrai dėję daug pastangų, bet jų sprendimai iki šiol būvę trapūs ir nepatenkinami. Pergalės vaisiai iki šiol būvę kartūs. Taikos kūrimo sunkumai dar neįveikti.

Popiežius savo kalboje pastebėjo, kad Bažnyčia nenorinti įsivelti į grynai žemiškus reikalus ir ginčus. Tačiau jis tiki, kad Jos balsas turėtų būti išklausytas ir už katalikiškos bendruomenės ribų. „Kai buvo sukurta Atlanto Charta“, tęsė popiežius, „visos tautos atsiduso laisviam. Ir kas iš to? Tiesa, žmonija nuo tada parodė daug pažangos kariavimo srityje, bet taikos sukūrimo sunkumai dar nenugalėti“.

Popiežius savo kalboje išpėjo pasauli: „Visų tautų vadai, darykite, ką išgalėdami, kad taikos kūryba būtų užantspauduota teisingumu. Mes sveikiname kilnų politikų darbą. Tačiau, kas gali pasakyti, kada praeitis metais nagrinėtos problemos bus išspęstos? Betlėjus Naujiema pasauliui šiandien dar reikalingesnė, negu bet kada.“

Bažnyčia dabartinio antireliginio pasaulio

nesibijo. „Bangos visuomet sudužo į uolą, ant kurios Ji pastatyta.“

Baigdamas popiežius apeliavo į politikus, kad šie rūpintųsi badaujančiais ir kenciančiais. „Daug jau kas padaryta jų būviui pagerinti. Tačiau užmirškite visą savanaudiškumą ir pažvelkite į tokios daugybės žmonių, ypač jaunimo, vargą. Padėkite jiems.“

„Lietuvis — Paryžiaus ambasadorius“

Toki intriguojantį Jean Rousseloto straipsnį patalpina Paryžiaus savaitraštis „GAV-ROCHE“ apie mūsų pilietį, žymų menininką Arbitblatą.

Arbit Blatas (taip jį vadina straipsnio autorius) jau prieš karą buvo žinomas ir Prancūzijoje ir Lietuvoje, kur buvo surošta jo paveikslų paroda. Apie jį, kaip menininką J. Rousselot rašo:

„Arbit Blatas, 36 metų amžiaus lietuvis, savo akyse turi tą gilų, paslaptingą liūdesį, kurį mes taip pamėgome Millašiaus poemoje. Jis atvyko į meno kraštą (Prancūzija) keturiolikameji berniuku. Jau tuomet jis pasižymėjo skopingumu piešinio ir meninės kompozicijos srityje, kuo mes ir šiandien džiaugiamės, gerėdamiesi jo paveikslais parodoje Elizavimo galerijoje. Menininkas ilgai negalėjo užmiršti savo tėvynės, tos šalies ir nykios Lietuvos; ir tas jo ligesys sudaro charakteringą jo kūrinių grožį. Šiandien Blatas pasiėkęs pilno savo talento išsivystimo, tiekia mums vizijas, kurios mus jaudina ir yra mums suprantamos.“

Apibūdinęs Arbitblato kūrybos evoliuciją, jo išsilaisvinimą iš svetmų takų mene, autorius rašo, kad menininkas yra sukūręs didelį ciklą Paryžiaus vaizdų: „jo stogų, sienų, charakteringų pastatų, kurie lyg ir laukė, kad juos atvaizduotų gilius, nuostalingos nuotalkos menininkas“.

Šis paveikslų ciklas yra paruoštas turinčiai netrukus įvykti New-Yorke Blato paveikslų parodai.

Autorius neabejoja, kad ta paroda bus kultūrinis Paryžiaus triumfas Amerikoje, ir ta prasme suteikia menininkui Paryžiaus „ambasadoriaus“ titulą.

„Sugrįžęs pas mus po penkių metų svečiavimo Amerikoje, Blatas vėl užima jam priklausantią vietą dvasinio Prancūzijos cūto tarpe“, baigia autorius.

J. Str.

Mainfrankų Apygardos Lietuvių Tremtinių Bendruomenė, apylinkių komitetus ir visus lietuvių tremtinius nuosirdžiai sveikiname Naujųjų 1947-ųjų Metų proga.

Tiksliai kieta ištvermė, geležinė kanybė, broliškas sugyvenimas ir savitarpio pagalba padės mums išlaikyti sunkiomis tremties dienomis, o sąlygoms susidarius — naudingiems ir pajėgiems grįžti į laisvą ir nepriklausomą Lietuvą.

Laimingų Naujųjų Metų!

LTB Mainfrankų Apygardos Komitetas

Padėka

Lietuviškųjų laikraščių redakcijoms, redaktoriams, žurnalistams, knygų leidykloms, mūsų maloniems bendradarbiams, skaitytojams ir atskiriems asmenims, metinių ir didžiųjų Sventųjų proga sveikinusiems „Tėviškės Garsai“ ir jo redakcinį kolektyvą — nuosirdžiai dėkojame.

Šia proga esame giliai dėkingi LTB Centro Vadovybei, LTB Mainfrankų Apygardos Vadovybei ir šios apygardos apylinkių komitetams už visą moralinę paramą, kuri praėjusiais metais buvo reikalinga „Tėviškės Garsai“, jo tolimesnės egzistencijos kelyje.

„Tėviškės Garso“ Redakcija ir Administracija

Amerikos Veteranai pasisako prieš komunistus

Sekmadienį, gruodžio 1 d. katalikai veteranai sukviėte didžiulį mitingą Philadelphijoje, kur susirinko arti 30.000 žmonių. Mitingo tikslas buvo pareikšti protestą prieš tikėjimo ir laisvės persekiojimą Jugoslavijoje ir visuose kituose kraštuose, kuriuos valdo rusai bolševikai ar jų paklusnūs tarnai. Mitingo garbės pirmininku buvo kardinalas Dennis Dougherty.

Svarbiausią kalbą pasakė teisėjas Clare Gerald Fenerty, kuris plačiai ir vaizdžiai nupasakojo apie katalikų persekiojimus Jugoslavijoje ir apie vyskupo Stepinaco teismą ir jo kalinimą. Prisiminęs kitados buvusį komunistų šėlima Meksikoje kalbėtojas pabrėžė, kad komunizmas šiandien yra pavergęs daugelį kraštų. Tuos kraštus išvardindamas, kalbėtojas kelis sykius paminėjo Lietuvą.

Baigdamas kalbą, teisėjas Fenerty pasakė: „Mūsų protestai neturi nutilti, nes Tito tikisi, kad pasaulis tuoj užmirš, ne, mes negalime užsimerkti ir užsikimšti ausis ir negalvoti apie baisią tragediją kurią neša visą pasaulį siekias pavergti komunizmas“.

„Jei ligiau, sako, dėsime ir norėsim pasotinti besotį, mes užmokėsim šimtais tūkstančių amerikiečių gyvybių ir savo miestų sugriovimų, kurie žus nuo atominio ginklo...“

Po jo dar kalbėjo veteranų vadovs M. H. Sorenson ir Philadelphijos majoras Bernard Samuel.

Mitingo priimtoje rezoliucijoje reikalaujama, kad prezidentas Trumanas ir Valstybės Departamentas kuó greičiausia darytų žygių išvaduoti iš kalėjimo vyskupą Aloyzą Stepinacą ir kad liautųsi katalikų persekiojimais Jugoslavijoje („Amerika“, 1946 m. gruodžio 6 d.)

Naujieji leidiniai

Antanas Mecerina: Didysis Inkvizitorius. F. M. Dostojevskio legendos studija (Priede: F. M. Dostojevskio: Didysis Inkvizitorius, legenda, V. Kazoko vertimas). Išleido „Atžalynas“ („Tremtinių Mokyklų“ priedas Nr. 1). Weilheim-Teck, 1946 m. 192 pusl. Kaina 5 RM.

Vaclovas Biržiška: Lietuvių Rašytojų Kalendorius. Išleido „Patria“ Tūbingenė. 1946 m. 264 pusl. Tiražas 3000 egz. Kaina 8 RM.

Mūsų plunksnos darbuotojų, pradėdant S. Rapalioniu ir baigiant šiuo dienų jaunaisiais autoriais, kalendorinė apžvalga. Ši Vaclovo Biržiškos studija yra puikus mūsų kultūros istorijos tyrinėjimo inasas. Tik gaila, kad ji dėl tų sunkių sąlygų, kuriose jai teko išvysti pasaulio šviesą (rašyta Vokietijos slėptuvėse, neturint jokios dokumentinės medžiagos) yra gana neplna.

Vikt. Kamantauskas: Trumpas prancūziškas vadovėlis. Išleido leidykla „Patria“ Tūbingenė. 60 pusl. Atspausdinta 3000 egz. Kaina 4 RM.

Taip vadinamų „kalbos vadovų“ tipo leidiny, kuriame pateikiama eilė kasdieniniams pasikalbėjimui reikalingų frazių su jų vertimais. Vietomis šlubuoja tarimo transkripcija.

L. Dambriūnas: Lietuvių kalbos sintaksė. Išleido „Tremtiniai“ Tūbingen, 1946 m. 100 pusl. Tiražas 2500 egz. Kaina 4,50 RM.

Kun. A. Vaitiekaitis: Trumpas Bažnyčios istorija. Trečioji laida. „Giedros“ leidinys. Wiesbaden. 1946 m. 84 rotatoriumi spausdinti puslapiai. Tiražas 400 egz. Kaina 10 RM.

Bronius Budriūnas, „3 Giesmės“, Sveika Marija Motina malonės, Malda (vienam balsui su vargonų pritarimu) išleido „Patria“ Vūningen-Tūbingen. Kaina 6 RM.

Kišėnienis kalendorius 1947 metams. Redavo A. Antanaitis. Viršelis dail. J. Firinausko. Išleido „Atžalynas“, Weilheim-Teck. Tiražas 2500 egz. Kaina nepažymėta.

Gana gražiai išleistas Kišėnienis kalendorius su užrašais skirta dalimi.